

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet nuorisotyössä

Kaasalainen, Elisa

2010 Laurea Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet nuorisotyössä

Elisa Kaasalainen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Kesäkuu 2010

Elisa Kaasalainen

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet nuorisotyössä

Vuosi 2010

Sivumäärä 60

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata sosiaalipedagogista hevostoimintaa ja sen mahdollisuuksia nuorisotyössä. Kirjallisuuden ja aiemman tutkimustiedon kautta työssä määritellään sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Haastattelujen kautta tuodaan esille sekä nuorten että toimijoiden näkökulmaa ja kokemuksia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta ja sen mahdollisuuksista nuorisotyössä.

Tutkimus on laadullinen ja se toteutettiin teemahaastatteluilla. Haastatteluihin osallistui keväällä 2010 kaksi alan toimijaa, jotka tekevät nuorisotyötä sosiaalipedagogisesti orientoituneilla talleilla ja kuusi 12-17-vuotiasta nuorta, jotka harrastavat sosiaalipedagogisesti orientoituneilla tallilla.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys muodostuu sosiaalipedagogiikasta, sosiaalipedagogisesta toiminnasta ja sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta sekä nuorisotyöstä.

Tuloksista käy ilmi, että nuoret vastasivat haastatteluissa hyvin yhtenevästi. Toimijoiden ja nuorten vastaukset erosivat toisistaan useammassakin kohdassa. Esimerkiksi toimijat näkivät kiusaamisen olevan asia, johon aikuisten on tarvittaessa puututtava tallilla. Toimijat korostivat, että kiusaamisen poistamiseksi on tehty paljon työtä. Nuoret eivät kokeneet tallilla koskaan tulleen kiusatuksi tai että tallilla ylipäätään esiintyisi kiusaamista. Toimijat ja nuoret painottivat myös hevostoiminnan parhaita ja tärkeimpiä asioita eri tavoin. Toimijat näkivät yhteisöllisyyden tärkeimmäksi arvoksi, jota ilman toiminta ei voi olla sosiaalipedagogisesti orientoitunutta. Nuoret pitivät tärkeimpänä toiminnallisuutta ja elämyksellisyyttä tallitoiminnassa.

Johtopäätöksissä esille nousee sosiaalisten taitojen opettelu ja oppimisen mahdollisuus sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kautta. Yhteisöllisyyden merkitys nuoren sosiaaliselle kehitykselle nousee tärkeäksi sosiaalipedagogisen hevostoiminnan anniksi. Nuorten näkökulmasta hevostoiminta antaa vastapainoa koululle. Hevosten kanssa toimiessa nuoret voivat rentoutua ja unohtaa koulutyöt. Sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla on paljon mahdollisuuksia nuorisotyön kentällä. Pelkkänä harrastuksena hevostoiminta on esimerkiksi syrjäytymistä ehkäisevää. Lisäksi hevostoiminnassa nuoren on mahdollista oppia sosiaalisia taitoja, kommunikaatiota ja vuorovaikutusta yhdessä toisten kanssa.

Asiasanat: Sosiaalipedagogiikka, sosiaalipedagoginen hevostoiminta, nuorisotyö

Elisa Kaasalainen

Possibilities of social pedagogical horse activity in youth work

Year

2010

Pages 60

The purpose of this qualitative thesis was to describe social pedagogical horse activity and its possibilities in youth work. The concept of social pedagogical horse activity is defined by literature and earlier research. Youngsters' and actors' points of view and experiences of social pedagogical horse activity are presented based on theme interviews conducted in spring 2010. The interviewees consisted of two professionals and six 12-17 years old girls. These professionals work with youngsters in social pedagogically oriented horse stables. Also, the youngsters are involved, as a hobby, with the activities at these stables.

The theoretical frame of reference of the thesis consists of social pedagogy, social pedagogical activities, social pedagogical horse activities and youth work.

The results of the thesis point out that youngsters answered to the interview quite uniformly, whereas their answers differed from those of the professionals. For example, the professionals told that bullying is something that adults have to interfere with when needed and that they have done lots of work to eliminate bullying. The youngsters, however, did not feel they had ever been bullied at the stables or that there would exist any bullying there at all. The professionals and the young also emphasized different things when they described the best and most important aspects of activities with horses. The professionals considered the community spirit as the most important value in terms of social pedagogical activity whereas the youngsters told that for them the most important thing was activity-orientedness and experiences in activities with horses.

As a conclusion, learning and opportunity to learn about social skills in social pedagogical horse activities is emphasized. The importance of communality to youngsters' social development is one of the important things in social pedagogical horse activities. For these young people, activities with horses provide counterbalance in terms of school work. Youngsters can relax and forget school work when they interact with horses at the stables. Social pedagogical horse activities provide many possibilities in youth work. As a hobby, activities with horses promote social inclusion. In addition, young people have an opportunity to learn social skills, communication and interaction together with others.

Keywords: Social pedagogy, social pedagogical horse activity, youth work

Sisällys

1	Johdanto	7
2	Sosiaalipedagogiikka	9
2.1	Sosiaalipedagogiikka käsitteenä	9
2.2	Sosiaalinen nuorisotyö yksi sosiaalipedagogisen toiminnan muoto.....	10
3	Sosiaalipedagoginen hevostoiminta	13
3.1	Enemmän kuin pelkkä hevostelu	13
3.2	Hevonen arjen terapeuttina	16
3.3	Aikaisempia tutkimuksia	18
4	Tutkimuksen toteutus.....	20
4.1	Tutkimuskysymys.....	20
4.2	Menetelmänä teemahaastattelu.....	21
4.3	Haastateltavat	22
4.4	Teemat.....	23
4.5	Analyysistä	26
4.6	Eettisyys tutkimuksen teossa	26
5	Haastattelujen anti	28
5.1	Toimijoiden haastatteluista	28
5.1.1	Yhteisöllisyys kaiken perustana	28
5.1.2	Vuorovaikutusta, kommunikaatiota, sosiaalisia taitoja ja ystävyysuhteita ei voi erottaa	29
5.1.3	Toiminnallisuus ja elämyksellisyys sitä parasta antia.....	31
5.2	Nuorten näkökulmaa.....	32
5.2.1	Yhdessä tekemistä ja kaverisuhteita.....	32
5.2.2	Itsestään selviä sääntöjä ja vuorovaikutusta	34
5.2.3	Toimiminen hevosen kanssa antaa elämyksiä	36
6	Johtopäätökset.....	37
6.1	Yhteisöllisyyden vaikutuksista	38
6.2	Kaverisuhteet ja kiusaaminen	41
6.3	Toiminta ja elämykset	44
6.4	Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on henkilökohtaisia kokemuksia.....	45
7	Luotettavuus ja eettisyys	49

8	Pohdintaa	50
	Lähteet.....	54
	Liitteet:	57
	Liite 1 Nuorten haastattelurunko.....	57
	Liite 2 Aikuisten haastattelurunko	58
	Liite 3 Vanhempien kirje ja haastattelu lupa	59

1 Johdanto

Kävely hevosen kanssa elokuun kuutamossa, reipas laukka lumisella metsätiellä tai täydellisen keskittynyt kilpailusuoritus, mitä yhteistä näillä kokemuksilla on? Hyvä mieli ja rentoutunut olo, sen tietää jokainen hevosihminen. Hevosharrastus on paljon enemmän kuin juoksulenkki. Sen psyykkisesti piristävä voima piilee ihmisen ja eläimen välisessä parantavassa vuorovaikutussuhteessa. Meidän ihmisten on välillä vaikea hyväksyä toisiamme tai toistemme tunteita. Eläin sen sijaan antaa mahdollisuuden kokea kaikkia tunteita, ilman, että pitäisi pelätä torjumista tai hylkäämistä. Eläimen kanssa voi opetella ilmaisemaan tunteita rakentavammin ja sen jälkeen siirtää tämän opin ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. (Pitkänen 2008; 7-13.)

Opinnäytetyössäni perehdyn sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksiin nuorisotyössä. Tarkoituksena on selvittää mitä on sosiaalipedagoginen hevostoiminta ja pohtia sen mahdollisuuksia nuorisotyössä. Käsitteenä sosiaalipedagoginen hevostoiminta on vielä suhteellisen uusi ja tuntematon. Voidaan kuitenkin sanoa, kuten edellä on todettu, että kokemukset ja tunteet, joita hevostoimintaan liittyy, ovat jokaiselle harrastajalle tuttuja. Kuitenkin se, että toiminta on saanut sosiaalipedagogiikkaan pohjautuvan määritelmän ja sitä ohjaavat yhteiset arvot, tekee toiminnasta sosiaalipedagogisesti orientoitunutta.

Olen ollut mukana ratsastuksen ja hevostoiminnan maailmassa aivan pienestä pitäen, aluksi harrastajana ja myöhemmin itse nuorisotyön tekijänä. Nuorisotyö on kiinnostanut aina ja se on vahvistunut opiskelujeni myötä. Suuntautumiseni toiminnallisiin menetelmiin on herättänyt kiinnostukseni hevostoiminnan ja sosionomin työn mahdollisesta yhdistämisestä. Kuulleessani ensimmäistä kertaa käsitteen sosiaalipedagoginen hevostoiminta, kiinnostuin aiheesta, koska en tiennyt termistä mitään. Aihe kiinnostaa myös sen uutuuden ja tutkimattomuuden kannalta. Miten sosiaalipedagogista hevostoimintaa voisi käyttää omassa työssään ja mistä siinä oikeastaan on kysymys?

Ratsastusta ja hevosten kanssa toimimista on aina pidetty hyvänä fyysisenä kuntoutusmuotona. Nykypäivänä yhä useammin toimintaa on alettu ajatella myös psyykkisen ja sosiaalisen kuntoutuksen menetelmänä. Eläinten käyttö, erityisesti hevosten, on yleistynyt nuorten keskuudessa tehtävässä työssä, eikä vain erityisryhmien kanssa työskenneltäessä. Eläimiä on usein helpompi lähestyä kuin ihmisiä ja kontaktin saaminen eläimiin helpottaa usein myös ihmisten kanssa yhteyden löytämistä. Talleilla, jossa on paljon muitakin yhteisen kiinnostuksen jakavia ihmisiä, sosiaalisen kontaktin saaminen ja muiden sosiaalisten taitojen harjoittelu käy ikään kuin huomaamatta. (Palola 2003; 78-86.)

Nuoriso ei ole yhtenäinen ihmisjoukko, sosiaalisesti tai kulttuurisesti yhtenevä ryhmittymä, vaan nuoret ovat yksilöitä ja nuoruus on moniulotteinen. Nuoruudessa unelmat, avoimet mahdollisuudet, odotukset ja vapaus luovat sekä kaoottisuutta että uhkia elämään nuorelle, joka ei ole vielä aikuinen muttei myöskään vastuusta vapaa lapsi. Liian usein nuoruus nähdään merkityksettömänä aikana. Sen katsotaan olevan siirtymää jostakin merkityksellisestä johonkin toiseen merkittävään jaksoon ihmisen elämässä. Nuoruus on merkityksellinen itsessään, koska se on kypsymistä biologisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti ja on aina aika-, konteksti- ja kulttuurisidonnainen ilmiö. Mitä nuoruudella ymmärretään ja mitä sillä halutaan painottaa, on aina riippuvainen siitä, kuka ja millä perusteella määritelmiä halutaan tehdä. (Nivala & Saastamoinen 2007; 10-13.)

Olen tehnyt opinnäytetyöni sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksista nuorisotyössä nimenomaan nuorten näkökulmasta käsin. Toteutin tutkimuksellisen osan teemahaastatteluilla ja valitsin haastateltaviksi sekä toimijoita että nuoria. Molemmat toimijat tekevät työtään sosiaalipedagogisen ideologian mukaan ja nuoret käyvät sosiaalipedagogisesti orientoituneella tallilla. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa on tutkittu vasta vähän, koska käsite on verraten uusi. Hevostoimintaa harrastavien nuorten mielipidettä on kysytty sitäkin vähemmän. Tämä oli perusteena sille, miksi olen rajannut opinnäytetyöni koskemaan nimenomaan nuorten näkökulmaa.

2 Sosiaalipedagogiikka

2.1 Sosiaalipedagogiikka käsitteenä

Sosiaalipedagogiikka on alkujaan saksalaisella kielialueella syntynyt käsite. On tosin olemassa esityksiä, joissa viitataan jopa antiikin kreikkalaiseen yhteiskuntafilosofiaan sosiaalipedagogiikan syntypaikkana. Antiikin ajattelijat ymmärsivät kasvatuksen perustuvan yhteiskuntaelämään. He näkivät etiikan, politiikan ja pedagogiikan kysymykset yhtenä suurena kokonaisuutena. Kasvatusopin historiassa ensimmäisiä aidosti sosiaalipedagogisia ajattelijoita olivat ne, jotka ymmärsivät pedagogiikan mahdollisuudet yhteiskunnallisen huono-osaisuuden vastaisessa taistelussa ja loivat keinoja näiden epäkohtien korjaamiseen. (Hämäläinen 1998; 150-153.)

Aatehistoriallisesti sosiaalipedagogisen kasvatustajattelun juuret ovat keski- ja uuden ajan taitteessa. Ajattelu- ja toimintaperiaatteet kumpuavat sekä renessanssin humanistisuudesta että uskonpuhdistuksesta. (Hämäläinen 1998; 150-153.) Ranne (2002) kirjoittaa, että olennaista on sosiaalisen tietoisuuden herääminen ja ajatus julkisen vallan vastuusta taistelussa yhteiskunnallista huono-osaisuutta, sivistymättömyyttä ja sosiaalista hätää vastaan. Sosiaalipedagogiikkaa ei voida koskaan erottaa yhteiskunnallisista yhteyksistä ja vallitsevasta tavasta määrittää elämänpolitiikkaa. Sosiaalipedagogiikan muotoutuminen on aina yhteydessä siihen, millä tavalla eri aikakausina on nähty ja nähdään esimerkiksi ryhmien ja yksilöiden suhde yhteiskuntaan tai miten yhteiskunta on määritelty kasvatustehtävän perheelle, koululle, yhteiskunnalle ja niin edelleen. Vallalla oleva elämänpolitiikka vaikuttaa aina siihen, millainen kasvatustajattelu kulloinkin vallitsee. (Ranne 2002; 63-67.)

Hämäläisen (1998) mukaan sosiaalipedagogiikka on hankalasti määriteltävissä oleva käsite, koska siihen vaikuttaa niin vahvasti kansalliset perinteet ja käsitykset. Sosiaalipedagogiikan sisällöstä ja alasta esitetään koko ajan uusia tulkintoja ja siitä käydään alan itseyttä jäsentävää ja syventävää keskustelua. Myös sosiaalipedagogista ajattelu- ja toimintaperinteen syntyä on hankalaa määritellä täsmällisesti, mikä aiheuttaa hankaluutta yksiselitteisen perusidean ja -toiminnan kuvaamiseen. Tulkinnat ovat tiukasti yhteydessä erilaisiin aatevirtauksiin ja erilaisiin ihmis-, yhteiskunta- ja tiedekäsityksiin. Yksiselitteistä tapaa määritellä sosiaalipedagogiikkaa ei voida sanoa. Kolme perusideaa on kulkenut läpi koko historian sosiaalipedagogiikan mukana: yhteisöllisyyden vahvistaminen, kasvatuksellinen ennaltaehkäisy ja pedagogiseen itsepuun ohjaaminen. (Hämäläinen 1998; 150-160.)

Yhteisöllinen vahvistaminen tarkoittaa sosiaalipedagogiikassa erityisesti yhteisöjen vahvistamista terveellä tavalla jäseniään tukevaksi. Tarkoitus on luoda uusia ja vahvistaa jo olemassa olevia yhteisöjä, jotta jäsenillä olisi hyvä ja turvallinen tunne kuulua niihin, toimia ja oppia niissä. Pedagogiseen itsepuun ohjaaminen tarkoittaa yksinkertaistettuna ihmisen oman ajatuksen herättämistä siitä, että voi ja pitääkin yrittää vaikuttaa omaa elämää koskeviin kysymyksiin. Päämääränä on auttaa ihmisiä olemaan aktiivisia yhteiskunnan jäseniä, jotka voivat vaikuttaa oman elämän ja ympäröivän yhteiskunnan tapahtumiin. Kasvatuksellisessa ennaltaehkäisyssä perimmäinen tarkoitus on näitä edellä mainittuja keinoja käyttäen ennaltaehkäistä sosiaalisia ongelmia ennen kuin niitä edes pääsee syntymään. Syrjäytymisen ehkäisy on yhtenä esimerkkinä tällaisesta ennaltaehkäisystä. Sosiaalipedagogisin keinoin pyritään auttamaan niitä henkilöitä, jotka ovat riskiryhmässä syrjäytymiseen. Pääpaino on nimenomaan ennakoivassa työssä, vaikka sosiaalipedagogisia keinoja ja ajatuksia voidaan käyttää jo syrjäytyneidenkin auttamisessa. (Hämäläinen 1998; 150-160.)

Sosiaalipedagogiikan yksiselitteinen määrittelyminen on vaikeaa, lähes mahdotonta. Opinnäytetyössäni käsittelen sosiaalipedagogiikkaa nuorisotyön kontekstissa ja painotan tietoisesti sosiaalipedagogiikan määrittelyä kasvatustyöksi, jota tehdään kaikkialla muualla paitsi kotona ja koulussa, esimerkiksi nuorten vapaa-ajalla, järjestöissä, harrastuksissa. Elina Ikonen (2009) mukaan sosiaalipedagogiikkaan on suhtauduttu myönteisimmin ja siihen on tartuttu mahdollisuutena voimakkaimmin nuorisotyön, sosiaalityön ja varhaiskasvatuksen osa-alueilla. Sosiaalipedagoginen orientaatio nähdään nuorisotyössä mahdollisuutena ehkä juuri siitä syystä, että nuorisotyön taustalla vaikuttaa monet eri tieteenalat, voimakkaimmin kasvatustiede. Nuorisotyössä on tilaa uusille ajatuksille ja toimintamuodoille, koska työntekijät ovat tottuneet saamaan vaikutteita monilta eri aloilta ja poimimaan niistä oleelliset omaan työhönsä. (Ikonen 2009; 23-32.)

2.2 Sosiaalinen nuorisotyö yksi sosiaalipedagogisen toiminnan muoto

Sosiaalipedagogiikan sovellutusalueet voidaan määritellä niiden toimintamuodoista. Työstä tekee sosiaalipedagogista sen nojautuminen tiettyihin sosiaalipedagogiikan teoreettisiin näkökulmiin. Pelkkä toiminta ei riitä tekemään ohjaus- ja kasvatustyöstä sosiaalipedagogista työtä. (Mönkkänen, Nurro & Väisänen 1999; 20-22.) Sosiaalipedagoginen orientaatio sopii monenlaisten yhteiskunnallisten ongelmien ja ilmiöiden käsittelyyn, koska siihen liittyy voimakkaasti ennaltaehkäisevä näkökulma. Erityisen hyvin se sopii sellaisiin tilanteisiin ja ongelmiin, jossa on riski syrjäytymiseen, joko yksilö- tai ryhmätasolla. Sosiaalipedagogisessa

ajattelussa, työssä ja toiminnassa juuri toiminta on suuressa roolissa ja tärkeimpiä kantavia voimia. (Ranne 2002; 99-106.) Mielestäni toimijoiden pitäisi tasaisin väliajoin pysähtyä miettimään, miksi tehdään ja mitä tehdään. Tukeeko toiminta sosiaalipedagogista lähestymistapaa ja voisiko joihinkin ilmiöihin tai tilanteisiin löytyä ratkaisuja teoriansakin puolelta. Sosiaalipedagogisessa toiminnassa käytäntö ja teoria kulkevat hyvin tiiviisti rinnakkain.

Sosiaalipedagogisen toiminnan yhtenä periaatteena on ollut ihmisten kehitysmahdollisuuksien huomioiminen siinä yhteiskunnallisessa todellisuudessa, jossa hän elää. Se on merkinnyt konkreettisen sosiaalihistoriallisen kontekstin huomioimista sekä ihmisten ja yhteiskunnan ymmärtämistä. Todellisuutta on pyritty ymmärtämään ja tulkitsemaan historiallisesti, sosiaalisten, kulttuuristen ja psyykkisten kytkentöjen kautta. Ihminen itse kulttuurisesti luovana yksilönä on ollut kasvatustodellisuuden keskiössä. Toiminta sekä olotila, paikka ja ympäristö, jossa toiminta tapahtuu, ovat huomion keskipisteenä. (Mönkkänen, Nurro & Väisänen 1999; 14-15.)

Sosiaalipedagoginen toiminta on selkeimmin määritelty joidenkin marginaaliryhmien hyvinvointiin ja aktiivisuuteen keskittyväksi työksi. Kuitenkin sosiaalipedagogisen työn yksi keskeinen tehtävä on luoda kansalaisille sellaisia sosiaalisia rakenteita, joiden avulla heidän yhteiskunnallinen osallisuus mahdollistuisi ilman marginaalisuuden leimaa tai siitä helposti muodostuvaa identiteettiä. (Mönkkänen, Nurro & Väisänen 1999; 20-22.) Kurjen (2001) mukaan sosiaalipedagoginen kasvatustyö ponnistaa ajatuksesta, että ihminen on ennen kaikkea toimija. Hän ilmaisee tilanteita toimintojen kautta ja toiminnassa on aina mukana myös toimijan kehittymiseen tähtäävä ulottuvuus. Toiminta tapahtuu useimmiten yhdessä toisten ihmisten kanssa, jotka jakavat yhteiset tilanteet, unelmat ja tavoitteet. Sosiaalipedagoginen toiminta juurtuu ihmisen arkeen ja hänen omiin kokemuksiinsa omissa todellisuudessaan. Arkipäivän sosiaalipedagogisessa toiminnassa tavoitteena on hädässä olevan, syrjäytyneen tai muuten ongelmien kanssa painiskelevien ihmisten aktivoiminen oman tilanteen tiedostamiseen ja toimimiseen sen parantamiseksi. Sosiaalipedagogisen toiminnan erityisenä tavoitteena on etsiä ja rakentaa sellaista yhteisöä, joka antaa ihmiselle mahdollisuuden toteuttaa ihmisenä olemisen oikeuttaan sen kaikissa muodoissa. (Kurki 2001; 71-73.)

Sosiaalipedagogista otetta ja toimintaa tarvitaan myös niin sanotun itsekasvatuksellisen prosessin vahvistamisessa. Ajassamme on monia epävarmuutta lisääviä piirteitä, joissa selviytymiseen tarvitaan erityisiä voimavaroja. Ihmiset tarvitsevat entistä enemmän joustavuutta ja luovuutta kehittää valmiuksia, joiden avulla he selviytyvät sekä ympäristön että yhteiskunnan haasteista ja pystyisivät ottamaan vastuuta omasta elämästään. Kyse on näin ollen myös elinikäisen oppimisen ja kasvamisen tukemisesta. (Mönkkänen, Nurro & Väisänen 1999; 14-15.)

Sosiaalipedagogisesti suuntautuneet toimintamallit ovat eri aikoina pitäneet yllä keskustelua ihmisten välisestä tasa-arvosta. Keskustelulla on saattanut olla vaikutusta siihen, että ihmisten tasavertaiset taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet ovat muodostuneet hyvinvointivaltion keskeisiksi päämääriksi. Nämä perusoikeudet ovat sidoksissa yhteiskunnan arvopäämääriin ja tavoitteisiin. Nyky-yhteiskunnassa käydään paljon keskustelua hyvinvointipalvelujen tilasta ja tuottajista sekä palveluiden ja toimintojen priorisointiin liittyvistä kysymyksistä. Modernille yhteiskunnalle tyypillisten ja hierarkkisten palvelurakenteiden tilalle ja rinnalle on etsitty niin sanottuja taloudellisimpia, kevyempiä, joustavampia ja luovempia palveluratkaisuita. (Mönkkänen, Nurro & Väisänen 1999; 12-13.) Yhteiskunnan monimuotoisuus, pirstaleisuus, sattumanvaraisuus ja nopea kehittyminen vaikuttavat vuosisadan vaihteen ja 2000-luvun alun yhteiskunnan tarpeeseen löytää sosiaalipedagogisia käytännön sovellutuksia, jotka tähtäävät erityisesti psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn tukemiseen muuttuvassa yksilön ja yhteiskunnan elämässä. Muun muassa Saksassa keskustelu nuorisosta ja nuorison asemasta kehitti sosiaalipedagogiikkaa yhteiskunnan murrosvaiheessa. Suomessa ollaan tietynlaisessa murrosvaiheessa tällä hetkellä, jolloin uusille keinoille ja lähestymistavoille on kysyntää. Sosiaalipedagogisella toiminnalla on toisin sanoen sosiaalinen tilaus tilanteissa, joissa on olemassa sekä perinteisiä että joustavampia ja luovempia piirteitä ratkaisuille. (Ranne 2002; 134-140.)

Sosiaalipedagogisessa toiminnassa on kyse innostamisesta ja innostumisesta. Yksilöä innostetaan ottamaan itse vastuuta omasta elämästään ja päätöksistään. Samalla yksilö innostuu vapaudesta omaa elämäänsä kohtaan ja oivaltaa olemassa olevia keinoja, joilla hän on oman elämänsä herra, eikä vain matkustaja. Oivallus olla aktiivisena omassa elämässään, antaa pohjan ihmisen aktiivisemmalle roolille toimijana myös yhteiskunnassa. Innostaminen on aina kolmiulotteinen: sosiaalinen, pedagoginen ja kulttuurinen. Nämä kolme yhdessä muodostavat tukevan pohjan sekä toiminnan että arvojen kehittymiselle jokaisen osa-alueen ollessa yhtä tärkeitä. Sosiaalinen painotus on yhdessä tekemiseen ja ryhmän jäsenenä olemiseen. Pedagoginen ulottuvuus korostaa persoonaa ja sen kehittymistä. Kulttuurinen toiminta painottaa luovuutta ja monipuolisen ilmaisun tärkeyttä. Innostaminen on aina ensisijaisesti toimintaa eikä käytetyillä menetelmillä saa olla liian suurta merkitystä. Tärkeintä on ihmisten yhdessä toimiminen vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. (Kurki 2006; 150-156.)

Yhtenä esimerkkinä sosiaalipedagogisesta toiminnasta voidaan pitää sosiaalista nuorisotyötä, joka on kehittymässä nuorisotyön, erityisnuorisotyön ja sosiaalityön perinteen pohjalle. Sosiaalinen nuorisotyö perustuu työntekijöiden ja nuorten luottamuksellisten ja voimaannuttavien vuorovaikutussuhteiden kehittämiseen toiminnallisten menetelmien, sekä yksilön ja ryhmän tasolla tapahtuvan prosessin avulla. Työtä tehdään nuorten omissa toimintaympäristöissä, vapaa-ajalla, kouluissa ja myös kodeissa. Tärkeimpänä erona

perinteiseen nuorisotyöhön on toiminnallisten menetelmien käyttö, joissa nuori on aktiivisena toimijana eikä vain toiminnan kuluttajana. (Linnossuo 2003; 6-12.) Vaikka sosiaalinen nuorisotyö on kehittynyt erityisnuorten tarpeista, sen pääajatus toiminnallisuudesta on sovellettavissa kaikkien nuorten kanssa tehtävään työhön. Toiminnallisuudella ja omalla osallistumisella on positiivisia vaikutuksia nuoren elämänhallintaan ja toiminnan kautta opittuja taitoja on mahdollista siirtää kaikille muillekin elämänalueille. (Jarasto & Sinervo 1999; 181-182.)

3 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta

3.1 Enemmän kuin pelkkä hevostelu

Pitkä perinne kansainvälisillä kentillä osoittaa hevosen ja ihmisen vuorovaikutuksessa syntyvän voimavaroja, joilla on hyvin positiivisia vaikutuksia ihmisen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Tämä on oivallettu jo Antiikissa ja myöhemmin Euroopassa, josta se rantautui Suomeen aluksi ratsastusterapiana. Tästä kehittyi pikkuhiljaa ratsastuspedagogiikka, josta on nykyisin muotoutunut sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Suomessa pedagogisella hevostoiminnalla on lyhyt historia. Hevosia on suhteellisen vähän, jos vertailukohtana ovat muut Pohjoismaat ja Eurooppa. Hevostoiminnan kulttuuri on hyvin erilaista kuin muualla Pohjoismaissa ja Euroopassa. Suomessa tallit toimivat hyvin pitkälle yrittäjävetoisesti ja vain hyvin harvoin seurajohtoisesti. Hevosharrastus on nähty aina myös kilpailukeskeisenä, vaikka kiistaton tosiasia on, että valtaosalle lapsia ja nuoria hevostoiminta on yhteisöllistä toimintaa, jossa hevosella on keskeinen rooli. Kysymys on useinkin harrastusta suuremmasta asiasta. Hevostoimintaan jäädään terveellä tavalla ”koukkuun” ja talliyhteisö voikin olla suurelle osalle nuorista ainoa sosiaalinen yhteisö. Tässä hevostoiminta eroaakin paljon muista harrastuksista. Tallitoiminta on kokonaisvaltaista, osallistavaa ja se antaa mahdollisuuden nuorille kokeilla erilaisia rooleja turvallisessa yhteisössä. (Koistinen 2005; 1-5.)

Talliympäristö ja ratsastus harrastuksena ovat hyvin moniulotteisia. Ratsastus on urheilulaji, josta harrastaminen luontevimmin aloitetaan. Ratsastus aloitetaan usein ratsastuskoululla opettajan tai ohjaajan avustuksella. Ratsastuskouluilla on eritasoisia ryhmiä alkeisryhmistä edistyneempien valmennusryhmiin. Ryhmiä on kaiken ikäisille ja tasoisille, joten ratsastuksen voi aloittaa myös aikuisena ja oman tasoisessa ryhmässä. Ryhmiin kuuluu pääsääntöisesti 5-8 ratsastajaa. Poikkeuksia ovat esimerkiksi valmennusryhmät, joissa on selvästi vähemmän ratsastajia yhtä aikaa. Ratsastuksen parissa puhutaan tuntiratsastajista eli harrastajista, jotka

käyvät tallilla ja ratsastustunnilla säännöllisesti viikoittain. Tuntiratsastajat jakautuvat harrastajiin ja kilpailijoihin. Toiset eivät koskaan halua kilpailla, vaan käyvät ratsastustunnilla harrastamassa ilman kilpailullisia tavoitteita. Kilpailuihin osallistuvat valmentautuvat usein pienemmissä ryhmissä viikoittaisten ratsastustuntien lisäksi. Kilpailuita järjestetään hyvin monella tasolla ja kilpailemisen voi aloittaa jo varhaisessa vaiheessa helpommalta tasolta. Ratsastusta voi harrastaa sillä tasolla kuin itse on, eikä kilpailu ole itsestään selvyys. Kilpailuihin osallistuminen ei myöskään velvoita osallistumaan kaikkiin kilpailuihin koko kauden ajan. Voi valita vain yhden kilpailun, mikäli niin haluaa. Kilpailuihin ei myöskään vaadita omaa hevosta, vaan useimmista ratsastuskouluista voi lainata hevosta tarkoitusta varten. Oman hevosen omistajat erotetaan usein tuntiratsastajista. Varsinaista syytä tälle erottelulle ei ole, mutta usein hevosen omistajat ovat oma ryhmänsä ja tuntiratsastajat omansa. Poikkeuksia toki on, mutta harrastajat itse jaottelevat nämä kaksi ryhmää yleensä erilleen toisistaan. (Kts. www.ratsastus.fi.)

Ratsastukseen liittyy tiiviisti hevonen, jonka hoito on yhtä tärkeä suurimmalle osalle harrastajista kuin itse ratsastaminenkin. Ratsastuskouluilla järjestetään lapsille, nuorille ja aikuisille yleensä hevosen hoitoon liittyviä kursseja ja kerhoja. Näissä opetellaan hevosen hoitoa, harjaamisesta ruokintaan ja lääkintään. Kerho ja kurssitoimintaa järjestetään yleensä niin, että vanhemmat tai kokeneemmat opastavat aloittelevia tai kokemattomampia hevosen hoidossa. Kerhoissa opetellaan pääsääntöisesti käytännön kautta miten hevosta tulee hoitaa. Teoriaa käydään läpi erityisesti ruokinnan ja lääkinnän kohdalla. Hevosharrastukseen liittyy kaksi erilaista tapaa toimia tallilla. Kaikki ratsastusta harrastavat eivät osallistu hevosen hoitoon liittyviin kerhoihin, mutta erityisesti lasten ja nuorten kohdalla nämä kerhot ovat hyvin suosittuja. Nämä kerhot ovat lähes yhtä tärkeä tapa harrastaa kuin ratsastus, josta kuitenkin suurin osa hevosharrastajista nauttii toiminnassa eniten ja se on tallille tulon suurin syy ainakin aluksi. (Kts. www.ratsastus.fi.)

Peltonen (2008) korostaa, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta on ennen kaikkea toiminnallinen menetelmä, jota voidaan käyttää monien eri asiakasryhmien kanssa. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta sopii niin nuorten kanssa tehtävään syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn, mielenterveys- ja päihdepotilaille, vammaisille, aikuisille kuin vanhuksillekin. Asiakaskunta on laaja, eikä voida sulkea mitään ryhmää pois. Talliyhteisön merkitys on ollut tiedossa Suomessakin jo pidemmän aikaa, mutta sosiaalipedagoginen näkökulma on uusi. Keskeisimpiä toimintoja ohjaavia arvoja ovat yhteisöllisyys, toiminnallisuus, vuorovaikutus, kommunikaatio ja elämyksellisyys. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei ole ratsastusterapiaa eikä vammaisratsastusta, se on toimintaa hevosten kanssa. Toisaalta parhaimmillaan se voi antaa myös terapeutista tukea ja apua toimijalle. (Peltonen 2008; 1-4.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on ennaltaehkäisevää ja korjaavaa sosiaalisen kuntoutuksen

menetelmä. Tavoitteena on sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen, jossa talliyhteisön merkitys kasvatuksellisena ympäristönä on keskeisellä sijalla. Jokainen talliyhteisö ei kuitenkaan ole sosiaalisesti kasvattava, eivätkä lähellekään kaikki yhteisöt koe edes olevansa kasvatusvastuussa. Kysymys on siitä, miten talliyrittäjä ja muut aikuiset toimijat näkevät vastuunsa ja samalla myös mahdollisuutensa kasvattajina. Toiminnan sosiaalipedagogisuus, vaatii vetäjiltä selvän suuntautumisen ja orientoitumisen asiaan. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on toiminta-ajatus ja suuntaa antava ideologia, jonka mukaan aikuiset toimivat hevos- ja talliyhteisöissä lasten ja nuorten kanssa. (Koistinen 2005; 4-7.)

Nuorisotyötä voidaan tehdä monella eri tavalla, monessa eri yhteydessä ja kontekstissa. Järjestöissä tehtävä nuorisotyö on suuressa roolissa, koska sieltä nuori voi löytää oman harrastuksen ja samalla liittyä nuorisotyön piiriin. Yhtenä esimerkkinä erilaisista nuorisotyön malleista on sosiaalinen nuorisotyö, jonka juuret ovat jo 60-80-lukujen jengityössä. Tällöin nuorisotyöntekijät ensimmäistä kertaa jalkautuivat nuorten pariin kaduille tekemään työtä. (Leinonen 2009; 39, Ruotsalainen 2009; 90-97.) Yhtenä esimerkkinä sosiaalisesta nuorisotyöstä on sosiaalipedagoginen hevostoiminta nuorisotyön pohjana. Siinä on kyse ensisijaisesti harrastuksesta. Parhaimmillaan sen parissa toimiessa nuori solmii suhteita muihin ihmisiin, saa ystäviä ja laajentaa näkemystään maailmasta. Harrastukset ovat nuorille itsensä toteuttamisen väyliä. He oppivat hyväksymään erilaisuutta ja arvostamaan yksilöllisyyttä. Harrastamisen kautta nuori, jolla ei vielä ole vahvoja sosiaalisia taitoja, pääsee mukaan kaveriporukkaan ja oppii tarvittavia taitoja harrastamisen lomassa. (Jarasto & Sinervo 1999; 181-182.)

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa tämä on tiedostettu selvästi ja sitä halutaan tietoisesti tukea tallilla toimivien aikuisten työllä. Nuorisotyötä tehdään talleilla erityisesti muualla kuin ratsastustunnilla. Tallilla oleskelu, hevosten hoitaminen ja kerhoihin osallistuminen on lapsille ja nuorille tärkeää harrastustoimintaa. Näissä tilanteissa talleilla tehdään eniten nuorisotyötä. Itse olen ollut tekemässä nuorisotyötä juuri hevoskerhoissa, kerhojen ohjaajana ja myöhemmin ohjaajien ohjaajana, eräänlaisena tutorina. Kerhoja ohjaavat nuoret ovat saaneet koulutuksen ohjaamiseen suurimmassa osassa talleja ja nuorisotyötäni on ollut myös näiden ohjaajien kouluttaminen. Näistä kokemuksista puhun, kun jäljempänä viittaan esimerkiksi omiin aiempiin kontakteihini talleilla.

Hevosten kanssa toteutetaan yhteisöllistä, kokonaisvaltaista ja osallistavaa toimintaa. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa voidaan käyttää kuntoutusmenetelmänä, avohuollon tukitoimenpiteenä tai ennaltaehkäisevänä toimintana erityisesti lasten ja nuorten kanssa. Kuten todettua, mitään asiakasryhmää ei voi suoralta kädeltä sulkea pois. Kaikki voivat löytää toiminnasta mielekästä apua omaan henkilökohtaiseen tilanteeseensa. (www.hevostoiminta.net.)

Tässä opinnäytetyössäni olen keskittynyt erityisesti nuoriin, jotka toimivat sosiaalipedagogisesti orientoituneilla talleilla tai ratsastuskouluilla. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on ensisijainen viitekehys toiminnalle. Se ei sisällä mitään erityistoimia, vaan antaa toiminnalle tarkoituksen ja suunnan. Talliyhteisöjen merkitys nuorten elämässä on ollut toimijoiden tiedossa jo hyvin kauan, mutta viitekehysten saaminen toiminnalle antaa sille suunnan ja erilaisen merkityksen kuin pelkkä ”hevostelu”.

Usein ajatellaan, että hevosten kanssa tehtävä tavoitteellinen työ on aina terapiaa. Ratsastusterapiassa kyse on kokonaisvaltaisesta kuntoutuksesta. Se on yksilöllistä, suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, jossa terapeutilla on vastuu ohjata hevosen ja ihmisen vuorovaikutusta niin, että nämä tavoitteet saavutetaan. Ratsastusterapian asiakkaat ovat vammaisia ja kyseessä on ennen kaikkea yksilökuntoutus. Tämä toiminnallinen terapia vaatii ihmisen mukana oloa kokonaisvaltaisesti keholla, tunteilla ja ajatuksilla. Motoristen taitojen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelun lisäksi tavoitteena voivat olla myös sosiaalisten taitojen kehittyminen ja kasvatukselliset asiat: esimerkiksi itsehillintä sekä aito ja rehellinen vuorovaikutus. Tavoitteet ovat yhteneviä joiltakin osilta ratsastusterapian ja sosiaalipedagogisen hevostoiminnan välillä, mutta suurin ero on, että ratsastusterapia on aina yksilötyöskentelyä ja sosiaalipedagoginen hevostoiminta perustuu kokonaan yhteisöllisyyteen. (www.suomenratsastusterapeutit.net.)

3.2 Hevonen arjen terapeuttina

”Hevosen ihmismieltä korjaava vaikutus ei ole tämän vuosisadan keksintö” (Pitkänen 2008; 15). Pitkänen (2008) perustelee väittämää sillä, että jo lääketieteen isänä pidetty Hippokrates ylisti paljon ennen ajanlaskumme alkua ratsastusta terveyttä edistävänä ja vertasi sen tervehdyttäviä vaikutuksia voimisteluun. Hevosen kanssa luotua suhdetta ei voi verrata ihmissuhteeseen, se ei ole kuin kaverisuhde, vaan voi olla paljon enemmän. Hevosten käyttö alkoi ratsastusterapiassa, mutta tänä päivänä yhä useammin tunnistetaan hevosen tervehdyttävä vaikutus muuallakin kuin vain terapian parissa. (Pitkänen 2008; 7-20.)

Hevonen on yksi käytetyimmistä eläimistä kun puhutaan sosiaalisesta oppimisesta nuorten parissa. Hevonen ei tarjoa ainoastaan toimintaa vaan myös mahdollisuuden psyykkiseen kehitykseen ja motivaation sosiaaliseen oppimiseen, joiden tuloksia nuori pystyy helposti siirtämään muille elämänaloille. Ratsastaminen ei ole kaikki kaikessa, vaan hoitaminen, puhdistaminen, ruokkiminen ja muu ulkoiluttaminen ovat edellä mainitun kaltaisia oppimistilanteita. Hevonen on yksi parhaista eläimistä sosialisatioprosessin käynnistämiseen useista syistä. Ensinnäkin hevonen on käyttäytymiseltään erittäin vakaa ja luotettava. Hyvin

ja oikein koulutetun hevosen ominaisuudet tunnetaan ja sen käyttäytymistä on helppo ennakoida. Hevonen ei muuta käyttäytymistään kovinkaan helposti edes silloin, kun sitä ympäröi suurikin joukko ihmisiä. Hevosen käyttäytyminen on helposti ennakoitavissa sen tyyppillisestä lajikäyttäytymisestä. Se on johdonmukaista laumakäyttäytymistä ja pelkästään sitä seuraamalla voi oppia paljon sosiaalisista tilanteista. Parhaillaan ihminen on osa hevosen laumaa, jolloin sosiaalinen vuorovaikutus on kaikki kaikessa. Sanoilla ei voi kommunikoida, joten kaikki muu sosiaalinen viestintä korostuu. Käyttäytymistä pitää osata ennakoida, toisin sanoen lukea ja siihen tulee osata vastata samaa ”kieltä” käyttäen. Hevonen ei kosta, rankaise eikä loukkaannu koskaan. Se saattaa reagoida negatiivisesti ikäviin ja epämiellyttäviin kokemuksiin, mutta on harvinaista tai lähes mahdotonta, että hevosta tarvitsisi lepytellä tai hyvittää. Tästä syystä hevosen kanssa on helppo opetella oman käyttäytymisen johdonmukaisuutta. Hevonen on reilu, antaa palautteen, mutta hyväksyy jokaisen juuri sellaisena kuin on. (Baum 1987; 42-44, Palola 2003; 85-87.)

Hevosella on äärettömän herkkä vaisto äänille ja mielialoille. Se heijastaa välittömästi pelkoa, kärsimättömyyttä, levottomuutta tai virheellisiä käsittelytapoja, mikäli se niitä hoitavassa ihmisessä havaitsee. Palautteen anto toimii tässäkin välittömästi. Jos ihminen korjaa omaa käyttäytymistään, hevonen antaa positiivisen palautteen heti muuttamalla myös omaa käytöstään, toisin sanoen käyttäytymällä sen jälkeen ”kunnolla”. Vaikka hevosen tunteminen läpikotaisin viekin aikaa, tämän kiintymyksen saavuttaminen on kaikista palkitsevinta. Hevosen käyttäytymistä pitää alituisen tarkkailla ja siihen pitää perehtyä. Kun tietoisuuden ja tuntemisen saavuttaa, voi tuntea hevosen kiintymyksen myös itseensä. Nuorilla on halu oppia tuntemaan hevonen ja saada se kiintymään. Tällainen suhteen eteen tehtävä työ ei ole epänormaalia missään sosiaalisessa suhteessa. Hevosen kanssa opitut taidot on helppo siirtää muihin elämän ihmisuhteisiin. (Baum 1987; 43-45, Palola 2003; 85-87.)

Kaikissa oppimisprosesseissa motivaatio on ratkaiseva tekijä. Oppiminen on mielekästä ainoastaan silloin, kun henkilöillä on tarvittava motivaatio ja positiivinen asenne toimintaan. Motivaatio, jonka hevonen pystyy nuorissa herättämään, ilmenee sen nauttimasta arvostuksesta ja kiintymyksestä nuorten parissa. Tällainen motivaatio antaa voimakkaan emotionaalisen perustan toiminnalle, joka muodostuu kunnioituksesta, pelosta, ihailusta ja rakkaudesta elävää olentoa kohtaan. Nämä tunteet ovat useimmiten seurausta sekä hevosen koosta että sen erityisestä luonteesta ja käyttäytymisestä ihmistä kohtaan. Juuri rakkaus, arvovalta sekä kunnioitus ovat edellytyksiä oppimis- ja kasvamisprosessille. Jos esimerkiksi nuori on ajautunut ystäviensä kanssa ristiriitaisiin tilanteisiin, hevonen voi toimia nuorelle toisen ihmisen korvikkeena. Hevosen seura antaa nuorelle mahdollisuuden tutkia omaa käytöstään sellaisessa seurassa, jossa hänet varmasti hyväksytään sellaisena kuin hän on. Hevosen hoitamisen vaatima fyysinen työ opettaa monella tavalla myös muiden elämäntilanteiden hallintaa. Työn tuloksen näkee heti ja se antaa tyytyväisyyden tunteen tekijälleen. Tästä esimerkkinä lannan luominen ja puhtaiden kuivikkeiden levittäminen, joka

on hyvinkin fyysistä työtä. Hevonen kiittää ja antaa suoran palautteen nauttimalla konkreettisesti puhtaudesta usein kieriskelemällä kuivikkeissa. Hevosten kanssa on mahdollista tuntea sekä negatiivisia että positiivisia tunteita, harjoitella sosiaalista vuorovaikutusta sekä oppia konkreettisia asioita, joita voi siirtää muillekin elämän osa-alueille: puhtautta, huolenpitoa, vastuullisuutta, palautteen saamista ja antamista, toisten käytöksen analysoimista ja muita sosiaalisia taitoja. (Baum 1987; 44-46, Paloa 2003; 85-87.)

3.3 Aikaisempia tutkimuksia

Sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta tehtyä tutkimusta on Suomessa vielä verraten vähän. Kuopion yliopisto on käynnistänyt vuonna 2002 koulutuksen, Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan koulutus syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa (25op), joka toteutetaan yhteistyössä Ypäjän Hevosopiston ja Turun yliopiston kanssa. Koulutus perustuu yliopistolliseen sosiaalipedagogiseen teoriaopetukseen ja sen näkökulman soveltamiseen. Koulutus on tarkoitettu opetus-, sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille, jotka voivat soveltaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan työmenetelmiä työssään. (www.hevostoiminta.net.) Tämän koulutuksen puitteissa tehtyjä projekti- ja opinnäytetöitä alkaa olla huomattava määrä, mutta Pro gradu -tasoisia tutkielmia on toistaiseksi aiheesta vielä niukasti. Esittelen kolme tutkielmaa, joissa sosiaalipedagoginen hevostoiminta on tutkimuksen kohteena eri näkökulmista. Tutkimuksia yhdistää se, että lopputuloksissa sosiaalipedagoginen hevostoiminta nähdään mahdollisuutena ja sitä toivotaan kehitettävän ja tutkittavan edelleen. Tämä takaisi yhä useammalle ammattilaiselle mahdollisuuden saada hevostoiminnasta paras hyöty asiakkaille.

Katri Saastamoinen (2007) on tehnyt Pro gradu -tutkielman koskien sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksia psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisessa. Tutkimuksessa näkökulmana on sosiaalipedagoginen hevostoiminta työmuotona, jota voidaan käyttää koko ihmisen elämänkaaren ajan psykososiaalisen toimintakyvyn tukemiseen. Hän perustelee näkökulmaa sillä, että useimmissa tutkimuksissa sosiaalipedagogista hevostoimintaa on tarkasteltu lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyn näkökulmasta. Tutkimus on toteutettu tapaustutkimuksena, osallistuvan havainnoinnin ja teemahaastattelun avulla. Tallilla käyviä asiakkaita havainnoitiin erityisesti psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisen suhteen ja ohjaajia haastateltiin samasta näkökulmasta. (Saastamoinen 2007; 6, 37-41.)

Saastamoisen (2007) mukaan tutkimustulokset osoittavat, että yhteistoiminta asiakkaan ja ohjaajan välillä on avainasemassa tuettaessa asiakasta toimimaan talliympäristössä. Hevostoiminnan tarjoamat mahdollisuudet toimintakyvyn tukemiseen määrittyivät

asiakaskohtaisesti, asiakkaan toimintakyvyn puitteissa. Sosiaalipedagogiikan keskeisimpiä käsityksiä onkin elämänhallinnan tukemisen tärkeys kokonaisvaltaisesti ja yksilöllisesti. Jokainen asiakas voi ja saa kokea asioita omalla tavallaan, omista lähtökohdistaan käsin. Hevostoiminnassa nousi esiin sosiaalipedagogisia elementtejä, mutta ajoittain toiminnassa painottuivat esimerkiksi suoritus- ja yksilökeskeisyys, jotka eivät ole sosiaalipedagogisten periaatteiden mukaisia painotuksia. Saastamoinen toteaa tämän todennäköisesti johtuvan siitä, ettei kyseisessä hevostoiminnassa toteutettu yhteisöllisyyttä. Hän korostaa yhteenvedossa kuinka toiminnan olisi tärkeää muodostua monipuolisesti talliympäristössä suoritettavista toiminnoista. Tämä voisi taata mahdollisuuden asiakkaan kokonaisvaltaiseen tukemiseen psykososiaalisen toimintakyvynkin osalta. Tutkimuksen loppupäätelmänä Saastamoinen esittää, että sosiaalipedagoginen toiminta talliympäristössä mahdollistaa psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisen ja tuo esiin elämänhallinnan tukemisen tärkeyden. (Saastamoinen 2007; 67-74.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta nousee esiin myös Nina Hyvätin (2009a) Pro gradu -tutkielmassa, jonka hän on toteuttanut yhteistyössä Laukki -projektin kanssa. Laukki -projekti toteutettiin Varsinais-Suomessa vuosina 2001 - 2005 ja sen alkuperäinen nimi oli ”Ratsastuspedagogiikka syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa”. Hankkeen iskulause oli ”hevonen ei syrji”. Hankkeen nimi muutettiin myöhemmin ”Sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa”. Hyvätin tutkimusaineistona ovat Laukki -projektin asiakkaat, eli ratsastusterapiaan osallistuneet. Hänen näkökulmansa on sosiaalipedagoginen, eli mitä ratsastusterapiassa oikeastaan tapahtuu ja miten asiakkaat kokevat sosiaalisen, pedagogisen ja terapeuttisen osuuden. (Hyvätti 2009a; 4-7.)

Hyvätti (2009a) perustelee aiheen sen vähäisellä tutkimuksella Suomessa. Hän toteaa, että muualla Euroopassa tutkittua tietoa on tarjolla enemmän, mutta Suomessa hevosen käyttö sosiaalisen kasvatuksen ja kuntoutuksen tukena on tuore ja vähän tutkittu aihe. Tarkoituksena oli tutkia millä tavalla ratsastusterapia vaikuttaa lapsiin ja voiko hevostoiminta olla perusteltua käyttää lastensuojelun tukitoimena. Johtopäätöksissään Hyvätti kuvaa hevostoiminnan mahdollisuuksia laajemmin kuin vain ratsastusterapian näkökulmasta. Terapia oli kiistattomasti vaikuttanut positiivisesti asiakkaisiin, mutta tuloksista näkyi myös hevostoiminnan mahdollisuus antaa enemmänkin. Hän toteaaakin, että sosiaalipedagoginen, psykososiaalinen ja terapeuttinen työ sekoittuvat ainakin Laukki -projektin asiakkaiden kanssa. Tämän hän kuvaa hyväksi ja kokonaisvaltaiseksi toiminnaksi, joka on välttämätöntä, jotta asiakkaita voitaisiin tulevaisuudessa parhaiten auttaa heidän elämässään. Hevostoiminta voi siis parhaimmillaan antaa paljon muutakin kuin terapiaa, jos näitä mahdollisuuksia osataan ja huomataan käyttää hyväksi. (Hyvätti 2009a; 67-77.)

Maija Peltomäen (2007) Pro gradu -tutkielman aihe on sosiaalipedagogisen hevostoiminnan

mahdollisuudet nuorten sosiaalisen kasvun tukemisessa. Tutkimuksen tavoitteena on kuvata sosiaalipedagogista hevostoimintaa käytännössä ja tuoda esille nuorten näkemyksiä hevosharrastuksesta. Kohteena olivat 12-16-vuotiaat hevosharrastajat, jotka käyvät sosiaalipedagogisesti orientoituneilla hevostalleilla. Tutkimuksen aineisto saatiin nuorilta kirjoitusten muodossa. Nuoret, kuusi tyttöä, kirjoittivat omasta harrastuksestaan kirjoitelmapohjan avulla, jossa oli mukana teemakysymyksiä auttamassa kirjoitelman tekoa. Lisäksi aineistona olivat tallin pitäjien haastattelut, jotka oli toteutettu sähköpostikyselyinä. (Peltomäki 2007.)

Peltomäen (2007) tutkielman tulosten mukaan sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla on positiivista merkitystä nuorten sosiaaliseen kasvuun, terveyteen, ystävyysuhteisiin sekä yhteisöllisyyden kohtaamiseen. Tutkimuksen mukaan sosiaalipedagoginen hevostoiminta tukee nuoren itsetunnon kehitystä ja opettaa vastuullisuuteen, esimerkiksi hevostoiminnan opettama huolenpito opettaa nuoria ymmärtämään myös omasta hyvinvoinnista huolehtimisen tärkeyttä. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta tukee nuoren sosiaalista kasvua. (Peltomäki 2007.)

4 Tutkimuksen toteutus

4.1 Tutkimuskysymys

Opinnäytetyöni tutkimuskysymys on: Mitkä ovat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet nuorisotyössä? Rajasin tutkimukseni koskemaan nuorisotyötä, koska tämä on oman ennakkokäsitykseni mukaan harvemmin tutkimuksen kohteena ollut näkökulma. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa tehdään eniten talleilla nuorten kanssa, mutta aihetta on tutkittu eniten syrjäytymisen ehkäisyn näkökulmasta lasten ja nuorten parissa. Tutkimustiedon niukkuus sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta antoi ajatuksen keskittyä nuorisotoimintaan, jonka parissa sosiaalipedagogista hevostoimintaa on toteutettu pidemmän aikaa ja josta voisi olla eniten kokemuksia. Sosiaalipedagogisesti orientoituneet tallit tarjoavat kaikille mahdollisuuden harrastaa. Ei ole erikseen erityisryhmien talleja, vaan kaikki käyvät samoilla talleilla, vaikka harrastaisivatkin eri ryhmissä.

Jaoin tutkimuskysymyksen aluksi kahteen eri alakysymykseen: mitä on sosiaalipedagoginen hevostoiminta ja mitkä ovat sen mahdollisuudet nuorisotyössä. Kirjallisuuden avulla pyrin vastaamaan ensimmäiseen kysymykseen eli määrittelemään aluksi sen, mitä

sosiaalipedagoginen hevostoiminta on yleisesti ja miten se näkyy tallilla. Toisen alakysymyksen kohdalla päädyin haastattelemaan sekä toimijoita että nuoria sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksista. Toimijoiden haastattelua pidin tärkeänä erityisesti siitä syystä, että vaikka näkökulma onkin nuorissa, toimijat kuitenkin tekevät nuorisotyötä talleilla päivittäin, jolloin heidän näkökulmansa on ehdottoman tärkeä.

4.2 Menetelmänä teemahaastattelu

Haastattelu on siinä suhteessa ainutlaatuinen tiedonkeruumenetelmä, että siinä ollaan avoimessa vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Tämä antaa haastattelulle tutkimusmenetelmänä paljon positiivisia puolia, mutta usein niihin kaikkiin liittyy negatiivinenkin puoli. Haastattelun valinta menetelmäksi perustellaan usein sillä, että halutaan antaa ihmiselle, vastaajalle, mahdollisuus tuoda omia mielipiteitään ja ajatuksiaan esille. Haastattelussa ei ole rajattuja tarkkoja kysymyksiä ja valmiita vastausvaihtoehtoja. Ihmisen äänen kuuluviin saaminen on usein suurin syy haastattelun valinnaksi. Haittoja haastatteluun tulee juuri näistä edellä mainituista syistä. Haastattelu vie aikaa ja on vaikea etukäteen tietää, kuinka paljon. Tästä avoimuudesta johtuen myös haastattelun suuntaa ja sisältöä on hankala etukäteen ennustaa. Myös johdatteluun pitää kiinnittää haastattelutilanteessa erityistä huomiota, koska tilanteet ovat yleensä niin keskustelun omaisia, että haastattelijan oma ääni saattaa helposti sekoittaa haastateltavan mielipiteisiin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2002; 191-195.)

Teemahaastattelu, jota joskus kutsutaan myös puolistrukturoiduksi haastatteluksi, sopii hyvin sellaisiin tilanteisiin, joissa halutaan selvittää niin sanotusti heikosti tiedostettuja asioita: arvoja, ihanteita, perusteluja ja niin edelleen. Haastattelu kohdistuu ennalta valittuihin teemoihin, mutta tarkasti määriteltyjä kysymyksiä ei silti välttämättä ole. Tarkoitus on saada vastauksia tiettyihin kysymyksiin ja tiettyihin teemoihin. Vastauksien saaminen voi vaihdella paljonkin eri haastateltavien kohdalla. Tästä syystä kysymyksiä ei määritelläkään tiukasti, vaan päämääränä on saada parhaalla mahdollisella tavalla vastaukset ennalta määriteltyihin teemoihin. (Metsämuuronen 2001; 38-43.) Teemahaastattelu eroaa kuitenkin avoimesta haastattelusta, keskustelun omaisesta tilanteesta, juuri teemojen osalta, jotka ovat haastattelijalla selkeänä mielessä ja hän etsii niihin vastauksia ilman tiukasti määriteltyjä kysymyksiä. Teemahaastattelua käytetään paljon kasvatus- ja yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa juuri siitä syystä, että useimmiten näiden alueiden tutkimuksissa arvot, mielipiteet ja kokemukset ovat tutkimuksen kohteena. Tällöin esimerkiksi lomakehaastattelua ei toisi tutkittavan omaa ääntä niin selvästi kuuluviin kuin teemahaastattelu. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2002; 194-197.)

Teemahaastattelu sopi mielestäni parhaiten opinnäytetyöni tutkimusmenetelmäksi. Se antoi mahdollisuuden haastateltavien selittää laajasti omaa toimintaansa, siihen liittyviä arvoja ja myös mahdollisia ongelmia. Toinen tärkeä syy siihen, että valitsin teemahaastattelun tutkimusmenetelmäksi oli aiempien tutkimuksien niukkuus. En osannut haastattelua suunnitellessani arvioida riittävän tarkasti sitä, mihin suuntaan vastaukset asettuvat. Teemahaastattelu palvelee parhaiten tätä tutkimusta edellä mainitsemieni syitä silmällä pitäen. Pystyin rajaamaan haastattelun koskemaan aiheeseeni sopivia teemoja, mutta se ei missään vaiheessa sulkenut pois haastateltavilta mahdollisuutta viedä haastattelua tiettyyn suuntaan vastauksillaan.

4.3 Haastateltavat

Haastattelin kahta eri toimijaa Turun seudulla toimivan ratsastuskeskuksen tiloissa 12.2.2010. Molemmat haastateltavat aikuiset toimijat tekevät päivittäin töitä nuorten parissa tallilla. Toimijoiden löytyminen haastatteluun oli haastavaa ja otin yhteyttä moniin ennen kuin haastateltavat löytyivät. Sain kaksi toimijaa haastatteluun omien aikaisempien kontaktieni kautta, ajalta jolloin tein itse aktiivisesti nuorisotoimintaa ratsastuksen parissa. Toinen toimijoista tekee työtä sosiaalipedagogisesti orientoituneella ratsastuskoululla ja hän on myös käynyt aikaisemmin esitellyn sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuksen (25op). Toinen toimija on työskennellyt nuorten kanssa pitkään sekä tallilla että muissa harrastuksissa. Hän ei ole käynyt edellä mainitsemaani koulutusta, mutta kokee itse toimivansa sosiaalipedagogisen arvomaailman ja ideologian pohjalta.

Molempien toimijoiden kohdalla haastattelu kesti noin tunnin. Päädyin toimijoiden haastatteluun, koska halusin saada heidän äänensä kuuluviin nuorisotyön tekijöinä. Toimijoiden haastatteluissa tarkoituksena oli selvittää toiminnan perusajatuksia ja millä tavalla toimijat kokevat sosiaalipedagogisen ideologian ja arvojen vaikuttavan työhönsä ja miten se tallilla näkyy nimenomaan nuorten kanssa.

Haastattelin kuutta 12 - 17 -vuotiasta nuorta, jotka kaikki olivat tyttöjä, Turun seudulla 13.2.2010. Haastattelut kestivät 15 minuutista 25 minuuttiin. Nuorten saaminen mukaan oli yllättävän haasteellista, samoin kuin toimijoidenkin. Samoja, edellä mainitsemieni kontakteja hyväksi käyttäen löysin kuitenkin tallin, jossa nuoret olivat innokkaina tulossa haastatteluihin. Haastattelemani nuoret ovat harrastaneet 5-10 vuotta ja kaikki ovat aiemmin käyneet ratsastuskoululla, joka on ollut sosiaalipedagogisesti suuntautunut. Tällä hetkellä he ovat kaikki hevosen omistajia, joka tarkoittaa että he ovat fyysisesti eri tallilla kuin aiemmin.

Tämänhetkinen toimintaympäristö on kuitenkin myös sosiaalipedagogisesti orientoitunut talli. Tämän tuon esiin tässä vaiheessa siitä syystä, että hevosten kanssa harrastavat jaottelevat hevosen omistajat ja ratsastuskoululla kävijät usein erilaisiksi harrastajiksi. Jaottelu näkyy myös nuorten vastauksissa ja johtopäätöksissä.

4.4 Teemat

Teemat olivat kaikkien haastateltavien kanssa samat. Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys on määritellyt toimintaa ohjaaviksi arvoiksi yhteisöllisyyden, elämyksellisyyden ja toiminnallisuuden. Näihin arvoihin liittyy tiiviisti ystävyysuhteet, vuorovaikutus, kommunikaatio ja sosiaaliset taidot sekä keinoina tehdä sosiaalipedagogisesti orientoitunutta työtä että onnistuneen työn tuloksina. (www.hevostoiminta.net.) Halusin nostaa nämä kaikki esiin haastatteluissa ja haastatteluiden teemoiksi nousivat:

1. yhteisöllisyys
2. ystävyysuhteet
3. toiminnallisuus
4. elämyksellisyys
5. vuorovaikutus
6. kommunikaatio
7. sosiaaliset taidot

Tein itselleni apukysymyksiä sekä toimijoiden että nuorten haastatteluihin, jotta voisin varmistaa, että jokainen teema tulisi käsitellyksi (Liite 1 Nuorten haastattelurunko ja Liite 2 Toimijoiden haastattelurunko). Jaottelin teemat jo ennen haastatteluja omien ennakoajatusteni mukaan niin, että tietyt apukysymykset vastaisivat näin ollen useampaan teemaan. Koin tämän jäsentävän omia ajatuksiani, helpottavan haastattelun tekoa ja jäsentävän jo analyysiosuutta. Jaottelu oli hieman erilainen toimijoilla ja nuorilla (kts. taulukko 1). Ennakoajatukseni oli, että toimijoilta saatoinkin kysyä sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta suoraan toimintaa ohjaavien arvojen kautta, mutta nuoret eivät välttämättä tiedä toimivansa sosiaalipedagogisesti orientoituneella tallilla eivätkä ehkä osaisi suoraan vastata, miten joku arvo tai ajatus näkyy heidän toiminnassaan.

Toimijat	Nuoret
Yhteisöllisyys	Yhteisöllisyys ja toiminnallisuus
Ystävyyssuhteet	Ystävyyssuhteet
Toiminnallisuus ja elämyksellisyys	Vuorovaikutus, kommunikaatio ja sosiaaliset taidot
Vuorovaikutus, kommunikaatio ja sosiaaliset taidot	Elämyksellisyys

Taulukko 1. Teemojen jaottelu ennen haastatteluja toimijoiden ja nuorten kohdalla.

Nuorten kohdalla yhdessä olivat siis teemat yhteisöllisyys ja toiminnallisuus. Näihin teemoihin liittyivät kysymykset siitä, mitä kavereiden kanssa tehdään tallilla ja mitä taas tehdään yksin. Kysyin myös millaisia tapahtumia tai muita yhteisiä juttuja tallilla tapahtuu. Toiminnallisuutta pyrin avaamaan pyytämällä nuoria kertoman mitä muuta he tykkäävät tehdä tallilla paitsi ratsastaa. Tähän pyysin myös perusteluja.

Toisena kokonaisuutena olivat teemat vuorovaikutus, kommunikaatio ja sosiaaliset taidot. Tähän kokonaisuuteen hahmottelin kysymyksiä siitä, millaisia riita- tai kiistatilanteita tallilla tulee ja miten ne ratkaistaan. Kysyin myös eroako se jollakin tavalla siitä, miten esimerkiksi koulussa käsitellään vastaavia tilanteita. Kysyin myös tallin säännöistä ja sopimuksista ja siitä, millä tavalla ne on sovittu ja miten asioista ylipäänsä tallilla sovitaan.

Muut olivat erillisinä teemoina. Ystävyyssuhteita pyrin avaamaan kysymällä, ovatko kaverit tallilla samoja kun koulussa ja onko se hyvä tai huono asia. Kysyin myös siitä, muodostuuko tallilla ryhmiä ja jos niin miten ja tulevatko ryhmät keskenään toimeen. Elämyksellisyyden kysymykset koskivat nuorten omia kokemuksia. Kysyin mikä on parasta mitä hevosen kanssa voi tehdä ja pyysin nuoria miettimän myös jotain muuta kuin ratsastusta. Olin alussa hahmottanut kysymykset aikuisten roolista tämän teeman alle, eli kysyin onko aikuisia mukana tallilla, koetaanko aikuisetkin kavereiksi ja mitä aikuisten kanssa tallilla tehdään.

Toimijoiden haastatteluissa jaottelin toiminnallisuuden ja elämyksellisyyden yhteen. Kysyin tästä kokonaisuudesta seuraavia: mitä sellaista tallitoiminta voi nuorelle tarjota, jota ei muualta ehkä saa ja mikä on tallitoiminnan paras anti nuorelle, entä hevosen? Samoin kuin nuorilla, vuorovaikutus, kommunikaatio ja sosiaaliset taidot olivat yksi yhteinen kokonaisuus, jota käsittelemällä myös konfliktien ja ristiriitatilanteiden avulla. Kysyin miten tällaisia tilanteita ratkaistaan, onko niitä ja millaisia sosiaalisia taitoja nuori voi oppia hevostoiminnan kautta.

Yhteisöllisyys oli oma kokonaisuus toimijoiden kohdalla ja siihen liittyviä kysymyksiä olivat: Mikä tallitoiminnasta tekee nuorelle hyvän harrastuksen, millä tavalla nuoret ja aikuiset toimivat yhdessä ja miten yhteisöllisyys näkyy tallilla? Niin ikään ystävyysuhteet -teema oli omanaan ja siitä kysymykset olivat: Millainen on tallilla käyvä nuori, esiintyykö tallilla kiusaamista, onko ryhmiä ja miten ne syntyvät sekä miten uusi nuori pääsee mukaan toimintaan?

En asettanut tiukkoja raameja kysymysten järjestykselle tai niiden painotukselle. En myöskään jokaisen haastateltavan kohdalla kysynyt kaikkia kysymyksiä kysymysten muodossa. Suurimmassa osassa haastatteluja tilanne oli niin keskustelunomainen, että teemat tulivat esille ilman jokaisen kysymyksen esittämistä. Tämä antoi joustovaraa ja mahdollisuuden sille, että sain monipuolisen ja kattavan kuvan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan luonteesta ja miten sekä toimijat että nuoret itse ovat hevostoiminnan kokeneet omalla persoonallisella tavallaan.

Nuorten haastattelut nauhoitin, jotta pystyin keskittymään kaikkien teemojen käsittelyyn. Ennakkoon ajattelin myös, että nuorten kohdalla saatan joutua esittämään tarkentavia kysymyksiä, herättelemään ja virittelemään enemmän haastatteluun. Toimijoiden kohdalla kirjoitin haastattelut ylös samassa tilanteessa. Koin tämän helpoksi, koska molemmat haastateltavat tuottivat puhetta hyvin ja pystyin keskittymään vain kuunteluun ja asioiden ylös kirjaamiseen. Päädyin kirjoittamiseen siitä syystä, että toinen haastateltavista pyysi, ettei tarvitsisi puhua nauhurille. Otin tämän huomioon, ja toimin molempien toimijoiden kanssa samalla tavalla.

Litteroin nuorten haastattelut nauhoilta hyvin pian haastatteluiden jälkeen. En litteroinut aineistoa sanasta sanaan, vaan jätin pois ”niinku”, ”tiätsä” - tyyppisiä ilmauksia, jos niitä oli useampia peräkkäin tai täysin irrallaan kysymyksistä. En kokenut niiden vaikuttavan aineistoon ja vastauksiin. En myöskään kirjannut ylös nauruja ynnä muita sellaisia, koska ne eivät oleellisesti kuuluneet vastauksiin vaan enemmänkin haastattelujen alkuun jonkinlaisena hermostuneisuutena. Tämä osoittautui hyväksi, koska itselläni oli tuoreessa muistissa haastattelutilanteet ja litterointi kävi näin nopeasti ja helposti. Aikuisten kohdalla muokkasinkin haastattelutilanteessa luomaani tekstiä heti sen jälkeen niin, että ymmärtäisin siitä myös jatkossa oleellisen. Haastattelut tuottivat yhteensä noin 20 sivua tekstiä kirjasintyyppin ja -koon ollessa Trebuchet MS 10 ja rivivälin ollessa 1,5.

4.5 Analyysista

Sisältöanalyysi sisältää usean eri vaiheen, joista aineistoon perehtyminen on ehkä tärkeimmällä paikalla. Oma aineisto, usein litteroidut haastattelut tai muut vastaavat, pitää tuntea hyvin ja siihen pitää tutustua kunnolla ajan kanssa, jotta siitä voi tehdä johtopäätöksiä tutkimuksen teemoja mukaillen. Aineiston luokittelu teemojen mukaan helpottaa analysointia. Sisältöanalyysi -prosessissa käsitteiden selkeytyminen samoin kuin tutkimustehtävän täsmentyminen ovat normaaleja ilmiöitä, joille pitää myös muistaa antaa tilaa. Ei pidä keskittyä vain teemojen mukaisten ilmiöiden sisäistämiseen ja analysointiin, vaan aineiston käsittely antaa parhaimmillaan perspektiiviä koko kokonaisuuteen. (Metsämuuronen 2001; 50-56.) Analyysitapoja on useita. Ihmistieteissä käytetään usein selittävää tai ymmärtävää otetta analyysiin ja vielä useammin nämä kaksi ovat analyysiosuudessa rinnakkain. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2002; 207-212.)

Analysoin sekä nuorten haastatteluissa litteroimaani että toimijoiden haastattelussa kirjoittamaani aineistoa teemojen mukaan. Kun huomasin, ettei alkuperäinen teemojen jaottelu ollut pitänyt paikkaansa, haastateltavat olivat vastauksissaan liittäneet erilaisia teemoja yhteen, aloitin jokaisen teeman tarkastelun erikseen. Analysoin jokaisen vastauksen erikseen, mihin teemaan se mielestäni liittyi ja sain aikaan loppujen lopuksi tässä työssä tulosten esittelyn yhteydessä esille tulevan jaottelun.

4.6 Eettisyys tutkimuksen teossa

Mitä tahansa tutkimusta tai tutkielmaa tehtäessä luottamuksellisuus on aina otettava huomioon. Koska haastattelin henkilöitä heidän omasta työstään tai harrastuksestaan ja siihen liittyvistä henkilökohtaisista kokemuksista, pidin alusta asti itsestään selvyyttenä, että missään työni vaiheessa en käytä kenenkään haastateltavan nimeä ja kuvaan tilanteet niin, ettei tunnistettavuus ole muutenkaan mahdollista. Ihmisiä haastateltaessa on tärkeää muistaa, että jokainen puhuu omasta kokemuksestaan, omista lähtökohdista ja arvoista käsin. Tämä tarkoittaa, ettei jonkun ihmisen kokemus välttämättä ole samanlainen kuin muun joukon tai kokemukset voivat vaihdella kaikkien haastateltavien välillä hyvinkin paljon. (Kts. Hirsjärvi & Hurme 2001; 19-20.) Tämän asian huomioin haastatteluista suunnitellessa ja toteuttaessa niin, että kerroin kaikille haastateltaville, etten vertaile enkä etsi mitään oikeaa vastausta mihinkään. Erityisesti nuorten kohdalla kerroin heille hyvin selvästi, että haastattelun

tarkoitus on kuulla heidän kokemuksiaan ja kehotin heitä kertomaan niistä rehellisesti ilman suurta itsekritiikkiä.

Haastattelun valinta tutkimusmenetelmäksi tuo esiin monia erilaisia eettisiä kysymyksiä. Koska tutkimukseni keskittyy toimijoiden tekemään työhön ja nuorten omiin kokemuksiin tallitoiminnasta, se voi aiheuttaa paineita haastateltavissa vastata niin sanotusti oikein. Erityisesti toimijoiden kohdalla mietin, onko tämä riski, kun tarkoitus oli kuitenkin kysellä heidän työstään ja siitä miten he sitä tekevät. Toin haastattelutilanteessa toimijoille esille, etten hae oikeita vastauksia, vaan olen kiinnostunut kuulemaan miten juuri he toimintaa tekevät. Toivoin tämän antavan heille varmuuden kertoa avoimesti ja rehellisesti siitä, mitä ja millä tavalla he työtään tekevät. (Kts. Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2002; 191-194.)

Otin huomioon nuorten haastatteluja suunnitellessani, ettei heillä välttämättä ole parasta mahdollista taitoa kuvata sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikutusta heihin ja miten he tällaisen nuorisotyön kokevat. Pohdin, kuinka tietoisesti nuoret ovat mukana sosiaalipedagogisessa toiminnassa ja kuinka voisin siitä parhaiten heiltä kysyä. Kaikki nuoret harrastavat hevosia ja ratsastusta sosiaalipedagogisesti orientoituneella tallilla, aiemmin ratsastuskoululla ja tällä hetkellä yksityistallilla, ja he kertoivat asioista vertaillen eri kokemuksia. Tämä mielestäni antaa mahdollisuuden tutkia nuorten kokemuksia nimenomaan sosiaalipedagogisesta näkökulmasta. Vaikka he eivät olisikaan tietoisia, että talli tai ratsastuskoulu on sosiaalipedagogisesti orientoitunut, heillä on kuitenkin kokemuksia siellä toimimisesta ja he pystyivät niitä haastattelutilanteessa kuvailemaan. (Kts. Hirsjärvi & Hurme 2001; 19-20.) Keskityin haastattelutilanteessa paljon myös siihen, miten kysymyksiäni esitin. Nuorten kohdalla varoin erityisen tarkasti johdattelemasta kysymyksillä heidän ajatuksiaan mihinkään suuntaan.

Päädyn haastattelemaan kaikkia erikseen, koska nuorilla voi ilmetä ryhmässä paineita olla samaa mieltä tai esittää sellaisia mielipiteitä, joita olettavat haastattelijan, toisin sanoen aikuisen, haluavan kuulla. Toimitin nuorten vanhemmille etukäteen tiedotteen (Liite 3 Vanhempien kirje ja haastattelu lupa), jossa kerroin mitä olen tekemässä ja pyysin heitä allekirjoittamaan haastatteluluvan, jotta heidän lapsensa saa osallistua haastatteluun. Sain kaikkien nuorten haastatteluluvat ennen haastatteluja. Tapasin myös ennen haastatteluja jokaisen nuoren vanhemman ja kerroin kaikille yhteisesti vielä mistä oli kyse ja että toivoin nuorilta omia mielipiteitä ilman suurta itsekritiikkiä tai jännittämistä. Tämä pieni yhteinen hetki mielestäni rentoutti tunnelmaa ja nuoret olivat tulossa haastatteluun innokkaan oloisina.

5 Haastattelujen anti

Esittelen molempien ryhmien kohdalla tulokset teemoittain ja olen jaotellut ne eri tavalla, kuin alkuperäinen suunnitelma oli. Tämä siitä syystä, että nämä jaotellut nousivat haastateltavilta itseltään. Esittelen ensin toimijoiden haastattelujen tulokset ja tämän jälkeen nuorten haastattelujen annin.

5.1 Toimijoiden haastatteluista

Toimijoiden haastatteluiden esittelyssä käytän heistä tekstissä nimityksiä toimija 1 ja toimija 2. Toimijoiden vastaukset linkittyivät kaikki hyvin voimakkaasti yhteisöllisyyden korostamiseen. Olenkin käsitellyt yhteisöllisyyttä erikseen alussa, mutta se näkyy vastauksissa myös toisessa luvussa, jossa teemana on vuorovaikutus, kommunikaatio, sosiaaliset taidot ja ystävyysuhteet. Toiminnallisuus ja elämyksellisyys ovat yhdessä kolmannessa luvussa.

5.1.1 Yhteisöllisyys kaiken perustana

Molemmat haastattelut alkoivat kysymyksellä miksi toimijat tekevät nuorisotyötä tallilla sosiaalipedagogisen hevostoiminnan arvojen ja ideologian pohjalta. Molemmat haastateltavat perustelivat työtään sen palkitsevuudella. He näkevät että heidän työllään on merkitystä. Se, miksi juuri tämä ideologia ohjaa heidän työtään, oli selvästi sen hyödyn näkeminen. Molemmat vastaajista korostivat hevosen ja talliympäristön tarjoamaa mitä loistavinta mahdollisuutta nuorille kasvaa ja kehittyä monellakin eri osa-alueella.

Toimija 1 kuvasi, että sosiaalipedagogisessa toiminnassa yhteisöllisyys on keskiössä, sitä ilman ei ole tällaista toimintaa. Toimija 2 taas korosti, että vaikka onkin kyseessä yksilölaji, yhteisöllisyys on silti aina mukana. Ovathan ystävät ja kaverit aina mukana tallilla lähes kaikessa toiminnassa.

Kun kysyin tarkennusta siihen, miten yhteisöllisyys tallilla näkyy, toimijat kuvasivat yhteisöllisyyttä hyvinkin eri tavoin. Molemmat nostivat esiin yhdessä tekemisen tärkeyden,

sekä aikuiset että nuoret toimivat yhdessä. Toimija 1 korosti erityisesti sallivuutta. Kuka tahansa voi tulla mukaan toimintaan riippumatta siitä, onko aikuinen, lapsi, nuori, erityistä tukea tarvitseva, mistä sosiaaliluokasta tulee ja niin edelleen. Hän toi erityisesti esille hevosharrastuksen mahdollisuuden tasa-arvoon. Kaikki voivat toimia samalla tavalla ja samalla tasolla riippumatta edellä mainituista asioista. Tärkeintä on, että toimitaan yhdessä ja jokainen saa olla oma yksilönsä, oma itsensä. Hän kertoi lisäksi, että tallilla on totuttu erilaisuuteen ja se on arkipäivää. Hänen mukaansa sosiaalipedagoginen toiminta on parhaillaan sitä, että kuka tahansa saa tulla ja olla juuri niin kuin itse haluaa, omalla tavallaan, mukana toiminnassa.

Toimija 2 kertoi yhteisöllisyyden näkyvän parhaiten tallin yhteisessä toiminnassa. Toiminta ei aina suinkaan ole ratsastamista, vaan siihen liittyy monia muitakin asioita. Yhdessä olo, juttelut ja vapaa-ajan mielekäs viettäminen ovat asioita, jotka tekevät toiminnasta yhteisöllistä. Tallitoiminta ikään kuin imee mukaansa tavalla, jota on hankala määritellä ja selittää. Myös hän piti sallivaa ilmapiiriä ja erilaisuuteen tottumista osana yhteisöllistä toimintaa. Hän kuvasi tätä muuta toimintaa esimerkiksi satulahuoneessa oleiluksi ja jutteluksi ja kertoi omasta mielestään sen olevan parasta yhdessä olemista. Tämän hän kuvasi olevan sellaista, mitä ei voi täysin selittää tai kuvata, mutta minkä jokainen tallilla käynyt tietää. Hän kertoi myös, että hevosia voi harrastaa muutenkin kuin vain ratsastamalla ja että se nimenomaan on yhteisöllisyyttä tallilla.

Toimija 2 myös vertaili hevosharrastusta muihin lajeihin. Hän totesi, että hevosharrastukseen on hyvin helppo päästä mukaan. Tässä hän esitti esimerkin siitä, kuinka esimerkiksi poikaystävät voivat päästä mukaan tallitoimintaan, olla mukana harrastuksessa ja saada kavereita, koska tallilla tosiaan voidaan useinkin vain olla tekemättä välttämättä mitään konkreettisesti hevosten kanssa. Hän vertasi tilannetta jääkiekkoon, jossa hänen kokemuksensa mukaan ei kovinkaan helposti pääse mukaan toimintaan, ellei itse pelaa tai kuulu joukkueeseen.

5.1.2 Vuorovaikutusta, kommunikaatiota, sosiaalisia taitoja ja ystävyysuhteita ei voi erottaa

Koska molempien toimijoiden mielestä yhteisöllisyys on kaiken perusta, he eivät osanneet selvästi erottaa muita teemoja siitä. Vahvimmin vastauksissa näkyy vuorovaikutuksen, kommunikaation ja sosiaalisten taitojen liittyminen yhteisöllisyyteen. Myös ystävyysuhteet kuuluvat toimijoiden mielestä tähän samaan, eivätkä he erottaneet niitä toisistaan. Olen kuitenkin jaotellut tässä kohdin niin, että käsittelen vuorovaikutuksen, kommunikaation ja

sosiaaliset taidot erikseen, jättämättä kuitenkaan yhteisöllisyyttä pois, koska haastateltavat sen näihin teemoihin myös liittivät.

Toimija 1 kertoi, että hänen mielestään tallilla pitää ehdottomasti kannustaa nuoria luomaan turvallinen suhde sekä ihmisten että hevosten kanssa. Toimija 2 kuvasti ystävien tärkeyttä kertomalla, että kun menee tallille, arkiset murheet unohtuvat ja voi nauttia ystävien ja kavereiden seurasta ja yhdessä tekemisestä.

Aikuisten läsnäolo tallilla nähtiin myös hyvin tärkeäksi. Yhdessä aikuisten kanssa tekeminen koettiin opettavaiseksi erityisesti sosiaalisten taitojen, kommunikaation ja vuorovaikutuksen kannalta. Aikuisen rooli hevostoiminnassa molempien toimijoiden mielestä on olla sekä vertaisena toimimassa mutta myös rajojen asettajana, vaikeissa tilanteissa tuen antajana ja esimerkkinä olemista.

Esimerkkinä tästä toimija 1:n mielestä kiusaamista voi esiintyä nimenomaan silloin, jos aikuisia ei ole tallilla tai he eivät ole näkemässä. Hänen mielestään aikuisella pitää olla niin luotettava suhde nuoriin, että nuoret voivat tulla kertomaan ongelmistaan esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, joissa kokevat tullessa kiusatuksi. Toimija 2 korosti erityisesti aikuisen esimerkkiä erilaisissa tilanteissa: miten käsitellään hevosta, miten kohdellaan toisia ihmisiä, miten suhtaudutaan kilpailuun ja niin edelleen. Parhaimmillaan hänen mukaansa aikuisen tehtävä on kannustaa ja samalla asettaa rajoja. Esimerkkinä hän kertoi omasta työstään, ettei anna nuorten tulla tallille koeviikolla.

Toimija 1 kertoi, ettei tallilla juurikaan esiinny kiusaamista. Samalla hän kuitenkin kertoi, että he ovat aikuisten kanssa tehneet paljon töitä sen eteen, ettei kiusaamista olisi eikä tulisi. Hän kertoi, että heillä on tapana selvittää tilanteet niin, että aikuiset keskustelevat ensin asioista keskenään ja sopivat miten menetellään. Tämän jälkeen asiat keskustellaan yhdessä nuorten kanssa ketään syyttämättä, mutta nuoret tietävät asian tulleen käsitellyksi. Hän pyrkii antamaan nuorille vastuuta tasapuolisesti, ettei kateutta syntyisi. Hän kertoi oman kokemuksena perusteella, että useimmiten kateus on syynä kiusaamiselle tallilla. Hän kertoi myös, että hänen tapansa tilanteiden selvittämiseksi on toimia yhdessä nuorten kanssa, jotta nuoret voisivat oppi, millaista käytöstä tallilla hyväksytään ja millaista ei.

Toimija 2 kuvasi tilannetta toisenlaiseksi. Hänen mielestään kateutta ja siitä johtuvaa kiusaamista on tallilla paljon. Juoruilusta tulee helposti tallilla tapa ja erilaisia porukoita syntyy paljon. Toisaalta hän korosti sitä, että tallilla ryhmät voivat vaihdella hyvinkin nopeasti. Yhden päivän aikana ryhmä saattaa muotoutua uudelleen ja seuraavana päivänä se voi olla taas erilainen. Toimija 2 näki tässä erityisesti aikuisen roolin vaikuttavan. Hänen mukaansa aikuisen on oltava se, joka tallilla puuttuu kiusaamiseen ja tarkoituksettomaan ryhmäytymiseen. Hänen näkemyksensä mukaan yhteisöllisyys on tallilla voimakasta, mutta se

ei aina välttämättä ole vain positiivinen asia. Talliyhteisöt ovat usein suuria ja ryhmäytyminen on väistämätöntä. Kuitenkaan yhteisöllisyys ei aina takaa, ettei ryhmien välille muodostuisi kateutta ja kiusaamista. Hän kertoi myös, että hevosen kautta sosiaalisten taitojen opettelu on helpompaa. Hevosen kanssa asioita voi olla helpompi perustella nuorelle. Kaikkea mitä tekee hevosten kanssa voi kääntää myös ihmisiin. Samat säännöt pätevät myös ihmisten välisiin suhteisiin. Esimerkkinä tästä hän nosti negatiiviset tunteet, jotka pitää tallilla kanavoida muualle kuin hevoseen. Sama pätee myös ihmissuhteissa. Toisen ihmisen lyöminen on väärin, vaikka olisi kuinka vihainen.

5.1.3 Toiminnallisuus ja elämyksellisyys sitä parasta antia

Toiminnallisuudesta ja elämyksellisyydestä haastateltavat kertoivat erilaisia asioita. Toimija 2 painotti, että hevostoiminta voi olla muutakin kuin ratsastusta. Hevostoiminta on harrastuksena ainutlaatuinen, koska siinä ollaan hyvin kiinteässä vuorovaikutussuhteessa suureen eläimeen. Ratsastus lajina on myös yksilölajeista ja liikuntaharrastuksista ainoa laatuaan. Vaikka kyseessä on yksilölaji, yhteisöllisyys on aina osana toimintaa. Tallilla ollaan yhdessä vaikka ratsastus ei olekaan joukkuelaji.

Toimijan 2 mukaan lajista ja toiminnasta tekee ainutlaatuista myös sen tarjoama mahdollisuus valita, miten lajia harrastaa. Ei tarvitse koskaan kilpailla tai edes ratsastaa. Harrastaa voi olemalla hevosten kanssa ja osallistumalla muuhun toimintaa. Esimerkkinä hän kertoi, että hevostoiminta on varmasti ainoa paikka, jossa kilpailumaailmaan voi osallistua vaikka ei itse kilpaile. Kilpailuissa tarvitaan paljon muutakin kuin vain itse suoritus. Hevosesta pitää huolehtia ja tarvitaan esimerkiksi hevosen hoitaja mukaan kilpailuihin, jotta itse kilpailija voi keskittyä suoritukseensa. Hevosen hoitajana nuori pääsee mukaan kilpailumaailmaan, vaikka ei itse haluaisi ollenkaan kilpailla tai ei vielä olisi valmiina kilpailuihin.

Toimija 1:n mielestä elämyksellisyys on toiminnan parasta antia. Hän korosti vastauksissaan aikaa hevosen kanssa. Se on toimintaa parhaimmillaan, mutta hän ei osannut kertoa, mitä kaikkea se voi pitää sisällään. Hän kuvasi elämyksellisyyttä ja toiminnallisuutta ”ihanneasiakkaan” kautta, joka olisi ihminen vailla luottamuksellista suhdetta. Hän voisi tarjota paikan, jonne tulla hetkeksi turvaan ja se kantaisi elämässä seuraavaan vaiheeseen. Hän voisi toimia matkaan saattajana ja tarjota positiivisia elämyksiä ja kokemuksia hevosia ”hyväksi käyttäen”. Hän pyrkii työskentelemään aina niin, että jokaiselle olisi mahdollista tarjota kahdenkeskeistä aikaa hevosen kanssa. Hänen mielestään se on hevostoiminnan parasta antia. Hän otti esimerkiksi vielä kokemuksensa erityisryhmistä, joissa hevostoiminnan

vaikutus näkyy konkreettisina valintoina selvästi. Esimerkiksi ihminen muistaa ottaa lääkkeen, joka useimmiten muuten unohtuu, koska ilman sitä ei tallille voi tulla. Toinen esimerkki on tilanteesta, jossa henkilö ei jaksanut muuten kuin talliaamuina nousta sängystä sovittuna aikana.

5.2 Nuorten näkökulmaa

Nuoren vastausten perusteella jaottelin teemat niin, että ensin käsittelem yhdessä yhteisöllisyyden ja ystävyyssuhteet. Toisena kappaleena on kommunikaatio, vuorovaikutus ja sosiaaliset taidot ja kolmantena osana toiminnallisuus ja elämyksellisyys. Nuorten haastatteluista poimitut suorat lainaukset ovat kursivilla tekstissä.

5.2.1 Yhdessä tekemistä ja kaverisuhteita

Nuorten haastatteluissa yhteisöllisyys ja ystävyyssuhteet liittyivät tiiviisti yhteen. Kaverit olivat suurimmalla osalla eri kavereita kuin koulussa ja se koettiin pääsääntöisesti hyväksi asiaksi. Kavereiden kanssa tallilla toimiminen oli ratsastuksen ohessa suurimmalla osalla nuorista syy siihen, miksi tallilla on mukava käydä. Kavereita ei kuitenkaan kukaan pitänyt ainoana syynä hevosharrastukselle tai tallivalinnalle, mutta jonkinlaisena lisänä kaverit olivat kuitenkin lähes jokaisen vastauksessa.

Mul on paljon kavereita tallilta, mut en mä oo ikinä valinnu mitään mun tallii kavereiden persteella...et kyl mä oon kavereiden kans joiden kans mä harrastan hevosii ni teen muutakin ja sit on niit kavereit joiden kans ollaan vaan tallilla ja sit on taas ihan muita kavereita jotka ei oo hevosista ollenkaan kiinnostuneita.

Joillekin se on yks tärkeimmistä mut ei ne mulle oo...et kyl mä käyn suurimmaks osaks sen hevosien takii tääl, et kyl ne kaverit kivoi on siin sivuus...siis sillai et voidaan jutella mut ei sellasii kavereita kuitenkaan.

Kaikki on eri kavereita ku koulus...mun mielestä se on hyvä ku sit on enemmän kavereit ja sit tutustuu enemmän erilaisiin ihmisiin..

Ku mä tulin tänne ni tääl oli kaikki ihan uusia...mut ei mulla oo tallikaverit ja noi muut samoja. Ihan kiva juttu...ei mul oo koskaan ollu sellasii koulukavereita jotka olis kiinnostunu hevosista...mut ei mul oo sillee et tarvis koko ajan puhuu hevosista.

Erilaisia ryhmiä koettiin myös muodostuvan talleille väistämättä iän, tason tai muun kiinnostuksen mukaan. Ryhmistä ei kuitenkaan ollut mitään negatiivista sanottavaa, vaan kokemus oli, että ryhmät tulevat myös toistensa kanssa toimeen. Kiusaamista ei myöskään kukaan nuorista osannut nimetä tallilla suureksi ongelmaksi. Kiusaamista kyllä tunnistettiin olevan, mutta se koettiin erilaiseksi kun koulussa. Kiusaamista ei myöskään pidetty tallilla mitenkään vakavana asiana.

Sillon ku mä kävin ratsastuskoululla ni siellähän oli niin paljon ihmisiä et siihen tuli väkisinkin eri ryhmiä ja porukoita jotka liikku...mut kahdel muul tallil mis oon ollu et meit oli niin pieni porukka et mun lisäks kolme tai neljä saman ikästä, et me oltiin sellasena porukkana.

Eri ryhmiä tulee ja mä oon huomannu et kyn ne ryhmät tulee toimeen...ne menee ne ryhmät lähinnä sillee et jos joku on vähän huonompi ratsastaja ja sit jos on parempia ratsastaji....

Ei se oo kovin kivaa et tallilla olis jotain ryhmiä ku aina saattaa sit olla yks joka jää ulkopuolelle...mut kun niit ryhmiä on meinkin tallilla muodostunut...mut kyl meil on aina niin mukava ilmapiiri.

Aikuiset nähtiin kaikkien nuorten kohdalla samalla tavoin läheisiksi kavereiksi ja heidän kanssa yhdessä toimiminen tärkeäksi osaksi tallitoimintaa. Kaikki nuoret haastateltavat kertoivat myös, että aikuisten kanssa voidaan tehdä samojakin asioita kuin ikäisten kavereiden kanssa, mutta heidän kanssaan tallilla tehdään myös paljon erilaisia juttuja.

Aika paljon tehdään samoi juttuja...ne on sillee saman henkisiin (aikuiset)...niistä tulee äkkii kavereita ja niiden kanssa voi tehdä samoi asioita kuin muidenkin kanssa.

Meillä oli ainakin niin, että me tehtiin pikkujouluja ja kaikkea tällaista aikuisten kanssa yhdessä...että järjestettiin semmosia.

Ei sillä oo väliä onko se aikuinen vai lapsi kunhan vaan innostuu.

Noi mitä tekee aikuisten kanssa ni liittyy usein siihen mitä tehdään tallissa, mutta sitä kavereiden kanssa siis täällä keskitytään enemmän siihen mitä me nyt sitä tehdään hevosten kanssa...että mennäks vaikka hiihtoratsastusta tai ilman satulaa leikkimään ja tällaista.

5.2.2 Itsestään selviä sääntöjä ja vuorovaikutusta

Vuorovaikutuksesta, kommunikaatiosta ja sosiaalisista taidoista virittelin keskustelua sen kautta, onko tallilla ristiriitatilanteita ja miten niitä ratkaistaan. Kyselin myös tallin säännöistä, millaisia sääntöjä on ja miten niistä on sovittu. Lähes poikkeuksetta nuoret eivät osanneet heti määritellä tallin sääntöjä ja tarkemmin harkittua jokainen oli sitä mieltä, että ne ovat suurin osa itsestään selvyyksiä, joita ei ole sanottu ääneen. Joitain sääntöjä oli toki annettu aikuisten suunnasta, mutta niitäkin pidettiin perussääntöinä, jotka jokaisen tallilla kävijän pitäisi tietää.

Ratsastuskoulussa oli ainakin se, että jollei oo kavereita keskenään ni pitää tulla toimeen...että pitää auttaa vaikka ei olla niistä ylimpiä ystävyksiä ni pitää ottaa huomioon...että toimeen pitää ainakin tulla.

On niistä varmaan...kyl varmaan jotain sopimuksiin...tietty kaikki perusjutut, jostain hevosen kohtelusta...mut ei niistä sillai oo sovittu...tietty ettei jätetä ketään ulkopuolelle...mut ei siitä oo jouduttu sillee, ainakaan mulle ei oo sanottu.

Kaikki siis ihan maalaisjärjellä ajatellut säännöt, et miten hevosta kohdellaan...kaikkei ihan tällasta normaali jota pitäis kyl mun mielestä tajuta...

Säännöistä nuoret olivat siis tietoisia, mutta se, miten ja kenen kanssa niistä oli sovittu, ei ollut kovinkaan selvää.

On niitä hoitajakokouksia joissa käytiin niitä sääntöjä, ettei saa omii ja tollee...et ei muuten mut oli sellanen kiva ilmapiiri taulu, et mistä se kiva ilmapiiri koostuu.

Joku ohjaaja tai vastaava tallin tyyppi siis joku vanhempi on tullut selvästi lapsille kertomaan, et ottakaa toikin huomioon...jos ei toimi ni tuu puhuun mun kaa ni katotaan sit, mut tää on kuitenkin talli ja tääl toimitaan hevosten ehdoilla.

Sovitaan suurin osa yhdessä, välil saattaa tulla niin et tallin omistaja sanoo...aika paljon sellaisii itsestään selvii sääntöi tallil kuitenkin mut sillee et sanotaan ääneen joissain tilantees kuitenkin.

Riitojen syntymisestä ja niiden sopimisesta nuoret vastasivat myös hyvin samalla tavalla kaikki. Riitoja ei koettu olevan tai ne nuoret, jotka olivat kiusaamista havainneet, eivät pitäneet sitä vakavana tai kiusaamisena ollenkaan.

Ei täällä hirveesti...välillä voi tulla jotain pientä kinaa mut ne unohdetaan jo seuraavana päivänä, et ei ne oo ees niin isoi et tarvis sopii.

Ei kouluriitoja ja näitä voi verrata keskenään...on ne eri asia...en mä tiä, tallilla se vaan menee...se vaan unohtuu...ne on niin laimeit juttui ettei kannata, viitataan lapasella.

Meidän tallilla on ollut sille hyvä, et siel on suht sille et ei oo mitään riidetty tai mitään...on tietty ollut jotain sellasta et kui sä ostit tolle hoitohevoselle ton värisen harjan mut ei mitään pahempaa...sellasta pientä, säälistävää.

Tallilla ei kiusata toista, ei sit olla vaan niin paljon tekemisissä.

5.2.3 Toimiminen hevosen kanssa antaa elämyksiä

Elämyksellisyyden ja toiminnallisuuden teemoista nuoret nostivat suurimpana samankaltaisena asiana esille mahdollisuuden olla ja viettää rauhallista aikaa yhdessä hevosen kanssa. Toiminnallisuuden teemasta nousi enemmänkin hevosen kanssa tekeminen kuin kavereiden kanssa. Suurin osa kertoi, että parasta on olla hevosen kanssa ihan rauhassa kahden kesken. Moni myös vertasi tallimaailmaa ja koulumaailmaa ja koki, että tallitoiminta antaa vastineen koululle.

Se on tosi terapeutista, se on niinku ihan eri maailma toisaalta ku niinku koulussa sul on nyt kaikki kaverit ja tälleen ja muutenki niinku muu maailma ja sit ku tuut tallille ni kyl siin on joku sellainen...se on vaan jotenki ku hevosen kans saa olla, jotenki niinku yhteistä sen hevosen kaa eikä kenenkään muun kans et sit sä oot niinku sen hevosen kaa kahdestaan eikä siihen tuu niinku kukaan muu.

Koulu on sille et joutuu keskittyyn, ni sit se tavallaan nolaa ku pääsee tallille ja sit on jotain muuta ku se koulu...siis se et saa puuhastella hevosten kans.

Mä tykkään ihan vaan yksinkertaisesti siitä, et mä saan istuu tuol karsinas vaik siin hevosen vieres ja kattoo sitä ja sit se tulee siihen viereen ja hengittää...sellaiset pienet rauhalliset hetket.

Mä tykkään olla sen kans vaan...et mä vaan tykkään et se on ystävä...se ratsastus ei oo tärkein, mä vaan tykkään olla sen kans...ihan pelkästään.

Se on jotenki hauskaa työskennellä heppojen kaa...pystyy niinku rentoutuun ja unohtaan koulun ja sellaset...ja sit varsinki ratsastuksessa ku täytyy keskittyä sillee pelkästään ni ei voi ees ajatella muuta ni se on vaan ihanaa.

Hevoset antaa, ku mulla ei oo hirveesti aikaa muuhun ku on oma hevonen ni sit se tavallaan tuo sellasen kaverisuhteen ja sillee et se ei ainakaan koskaan hauku sua esimerkiks, et hevonen on hyvä kaveri, se on parasta.

6 Johtopäätökset

Nuorisotyö on määritelty kasvatukseksi, missä kasvatuksen objekti pyritään tekemään sen subjektiksi. Nuorten omatoimisuuteen perustuvalla kasvatuksella pyritään kehittämään itsenäisesti ajattelevia, yhteiskunnallisesti valveutuneita ja omalla pohjallaan seisovia yksilöitä. Tämä määritelmä on noin 50-vuoden takaa, mutta edelleen sen voidaan katsoa kertovan nuorisotyön peruseriaatteista. Nuorisotyössä on edelleenkin tarkoitus auttaa nuoria kasvamaan omiksi persoonikseen ja tulemaan onnellisiksi tässä ajassa ja paikassa, yhteiskunnassa. Osallisuus on nykypäivänä hyvin esillä ollut termi. Ihminen on osallisena omaa elämäänsä koskevilla päätöksillä ja toimilla. Tällä nuorisotyön määritelmällä on sama pyrkimys, nuorten tulisi olla itse osallisia siinä työssä, jota heidän kanssaan tehdään. Siitä on kyse, kun puhutaan objektin muuttamisesta subjektiksi. (Leinonen 2009; 32-34.)

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa yhtenä tärkeimpänä arvona on toiminnallisuus. Tallilla toimivat nuoret ovat mukana aktiivisina toimijoina omassa harrastuksessaan ja talleilla tehtävässä nuorisotyössä. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa nuorten kanssa pyritään edellä mainittuun määritelmään, jossa nuorisotyön tarkoituksena nähdään kasvun tukeminen sekä hyvinvoinnin lisääminen ja turvaaminen. Johtopäätöksissä tarkastellaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksia nuorisotyössä juuri tämän kasvun tukemisen ja hyvinvoinnin lisäämisen sekä turvaamisen näkökulmasta. Miten talleilla tehtävä sosiaalipedagoginen hevostoiminta voi edesauttaa tätä tavoitetta nuorisotyössä?

6.1 Yhteisöllisyyden vaikutuksista

Haastatteluissa molemmat toimijat nostivat esille yhteisöllisyyden lähes tärkeimmäksi periaatteeksi sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. He luonnehtivat molemmat yhteisöllisyyttä perustavaa laatua olevaksi arvoksi, mutta toivat esiin myös sen näkökulman, että yhteisöllisyys on tallilla toimiessa lähes itsestäänselvyys.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan keskeiset periaatteet nousevat suoraan sosiaalipedagogisesta ajattelusta. Yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja elämyksellisyys toteutuvat tallilla kuin luonnostaan. Arkisten tilanteiden kautta rakentuvat yhdessä tekeminen ja osallisuus, joka vahvistaa yhteenkuuluvuutta ja lisää samanarvoisuutta. Yhteinen puheenaihe on hevonen, se yhdistää jokaista tallilla toimijaa. (Hyvätti 2009b; 68-69.)

Tällainen periaatteiden itsestään selvytenä pitäminen nousi molempien toimijoiden haastatteluista esille. Kumpikaan toimija ei osannut tarkkaan määrittää sitä, millainen on tallilla käyvä nuori. He molemmat puhuivat hevosen ja tallitoiminnan imusta ja puhuivat siitä jostain, joka tallilla vetää. Tästä samasta kirjoittaa myös Koistinen (2005) ja luonnehtii, että hevosiin jäädään terveellä tavalla ”koukkuun” (Koistinen 2005; 1-5).

Toimijat painottivat myös molemmat sitä, että tallitoiminta ja hevosharrastus ovat kaikille. He lähestyivät tätä aihetta erilaisilla esimerkeillä. Toinen korosti erilaisuuden hyväksymistä, jolloin jokainen voi tulla tallille juuri sellaisena kuin on ja hänet hyväksytään mukaan yhteisöön. Toinen toimija perusteli väitettä taas niin, että hevosten kanssa voi kukin tehdä oman halunsa mukaan asioita. Toiset voivat kilpailla, toiset hoitaa ja toiset vaan olla tallilla ja nauttia siitä ympäristöstä, jonka talli ja hevoset tarjoavat. Sosiaalipedagogisessa aikakauskirjassa (2009b) Hyvätti kirjoittaa, että hevosen kannalta on aivan sama, onko ihminen työtön vai työssä. Hevonen ei myöskään välitä siitä, onko kyseessä maahanmuuttaja vai alkuperäisasukas, mieleltään terve vai sairas ja niin edelleen. Tärkeintä on se, miten ollaan hevosen kanssa. Hevonen on kontaktinhaluinen ja terve hevonen on luonteeltaan lempeä ja nauttii hoitamisesta ja hyvänä pitämisestä lähes poikkeuksetta. Hevosen kanssa voi siis harjoitella kontaktin ottamista turvallisella tavalla, koska hevonen ei arvostele ulkoisten seikkojen perusteella. Tällaisen harjoittelun jälkeen kontaktien ottaminen ihmisiin saattaa olla huomattavasti helpompaa. (Hyvätti 2009b; 79-83.)

Hevosharrastusta on pidetty ja pidetään edelleen elitistisenä harrastuksena. Kyseessä on harrastus, joka vaatii tiettyä taloudellista vakautta varsinkin, jos nuorella on oma hevonen tai hän kilpailee aktiivisesti. Totuus on kuitenkin se, että ratsastustunneille osallistuminen ei ole sen kalliimpaa kuin muutkaan harrastukset. Hevosen omistaminen on asia erikseen ja silloin vanhemmilla on oltava mahdollisuus panostaa nuoren harrastukseen taloudellisestikin

enemmän. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta pyrkii tarjoamaan harrastusmahdollisuuden kaikille riippumatta taloudellisesta tilanteesta, erityistarpeista tai -piirteistä tai muista ulkoisista ominaisuuksista tai taustoista. Molemmat haastateltavat painottivat hevosharrastuksen olevan kaikille mahdollista, mutta millä tasolla näin on? Hevonen ei luokittele ihmisiä, mutta onko kaikilla edes mahdollisuutta tulla tallille kokemaan hevosen suvaitsevaisuus. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa painotetaan hevosen kanssa toimimista muutenkin kuin ratsastustunneille osallistumalla. Ajatus hevosharrastuksesta elitistisenä ja kalliina harrastuksena saattaa kuitenkin karsia harrastajia. Ratsastus on useimmiten se, mistä harrastaminen aloitetaan. Jos nuorella ei ole mahdollisuutta tulla ratsastustunneille, on yhteisöön mukaan pääseminen varmasti haastavaa ja tallille tuleminen vaikeampaa. Koska sosiaalipedagoginen hevostoiminta on uusi ajatus, ei nuorilla ja heidän vanhemmillaan ole tietoa tästä toisenlaisesta mahdollisuudesta harrastaa hevosia. Lähes aina hevosharrastus liitetään ratsastusharrastukseen ja näin usein myös on. Ratsastus on harrastus ensin ja muu toimiminen tallilla tulee sen jälkeen, kun talliyhteisöön pääsee mukaan.

Yhteisöllisyys näyttäytyy sekä toimijoiden että nuorten haastattelujen perusteella tallilla aina. Sitä ei välttämättä osata edes kuvata tai ajatella, vaan se tosiaan tulee kuin luonnostaan. Nuoret kuvasivat yhdessä tekemistä mukavaksi puuhasteluksi sekä ikäistensä kavereiden että aikuisten kanssa. Nuorten vastauksista sai sellaisen käsityksen, että aikuisten läsnäolo on hyvä ja mukava asia. Aikuisten kanssa tunnuttiin tekevän asioita siinä missä kavereidenkin kanssa. Yhteisöllisyys näyttäisi vastausten perusteella toteutuvan nuorten mielestä. Tallilla toimitaan yhdessä, eikä tuntunut olevan paljonkaan väliä, kuka kenenkin kanssa tekee ja toimii. Nuoret käyttivät myös useamman kerran ilmausta ”me täällä tallilla”, tai ”meillä täällä”. Vaikka talli ei olekaan kenenkään oma ja tallilla on ulkopuolinen omistaja, yhteisö sekä puitteet koetaan kuitenkin hyvin omiksi. Kuten toimijatkin kertoivat haastattelussaan, talliyhteisö koetaan usein turvalliseksi ja hyväksi yhteisöksi ja siihen halutaan sitoutua. Nuorten käyttämät ilmaisut kertovat ehkä juuri tuosta turvallisesta yhteisöstä ja halusta sitoutua siihen.

Yhteisö ei ole mikä tahansa ihmisistä koostuva ryhmä. Esimerkiksi asuinlähiötä ei voida kutsua yhteisöksi automaattisesti. Yhteisö on jäsentensä tunnustama ja siihen jollakin tavalla tietoisesti liittyneiden ihmisten muodostama ryhmä. Yhteisöllisyyteen liittyy voimakkaasti samanhenkisyys ja samojen intressien toteuttaminen. Yhteisöllisyydessä on tärkeää dialogisuus ja tasa-arvoisuus ryhmän jäsenten kesken. (Ryynänen 2009; 11-20.)

Tietynlaisesta itsestään selvydestä yhteisön sisällä kertoo se, etteivät nuoret tarkkaan osanneet määritellä, mitä sääntöjä tai sopimuksia tallilla on ja miten ne on laadittu. Lähes jokaisen nuoren haastattelussa tuli esiin, että sääntöjä pidetään itsestään selvyksinä, joita ei tarvitse sanoa. Jokainen joka käy tallilla, tietää miten siellä käyttäytyään. Huomiota herättävää olivat nuorten yhteneväiset vastaukset hevosen ehdoilla ja hevosen hyvinvoinnista

käsin ajateltavat säännöt. Nuoret pitivät näitäkin itsestään selvyutenä. Säännöt voidaan ajatella siis tulevan siitä, miten hevosen kanssa kuuluu olla ja toimia.

Sosiaalinen kehitys ilmenee sosiaalisena käyttäytymisenä. Muiden kanssa toimiessa ihmisillä on odotuksia sekä omasta että toisten käyttäytymisestä. Nämä odotukset helpottavat vuorovaikutusta, koska suurimmassa osassa tilanteita käyttäytyminen on ainakin jollain tavalla ennustettavaa ja tarkoituksenmukaista. Vuorovaikutusodotukset muodostuvat aiemmista kokemuksista, sosiaalisista normeista sekä kulttuurisista seikoista. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilén 2003; 85-88.)

Hevostoiminnassa on aina läsnä tunteet, niiden tunnistaminen ja hallitseminen. Hevonen aistii ihmisen tunteet ja reagoi niihin. Siksi onkin tärkeää tunnistaa omat tunteensa, jotta voi toimia hevosen kanssa ennakoivasti ja turvallisesti. Parhaimmillaan ihminen voi peilata omaa käytöstään, tunteitaan ja toimiaan hevoseen ja saada siltä välittömän palautteen toimiensa oikeellisuudesta. Hevonen ei tuomitse, mutta antaa nopean ja rehellisen palautteen. Esimerkiksi, jos hevosen kanssa toimiessa jännittää tai jopa pelkää jotakin, hevonen aistii sen hetkessä ja reagoi jännittämällä. Tästä ei välttämättä seuraa tuloksellista toimintaa. Hevonen on saaliseläin, joka on tottunut juoksemaan pakoon jännittävässä tai uhkaavassa tilanteessa. Tällöin ihmisen tulisi tunnistaa omat tunteensa, jotta hän voi toimia hevosen kanssa turvallisesti ja ennakoivasti. Hevosen kanssa voi opetella sosiaalisia taitoja. Siihen voi luoda luottamuksellisen suhteen, joka on verrattavissa ihmisten välisiin ystävyys- ja kaverisuhteisiin. Tunteiden hallitsemista, kommunikointia ja vuorovaikutusta pystyy myös harjoittelemaan, koska hevonen aistii hyvin herkästi, jolloin omaan toimintaan pitää kiinnittää erityisesti huomiota. (Pitkänen 2008; 44-48.)

Haastattelujen perusteella voidaan ajatella, että nuoret ovat oppineet harrastuksensa aikana paljon hevosen käyttäytymisestä ja toimimisesta sen kanssa. Haastateltavat nuoret osasivat peilata näitä toimintamalleja myös toimintaan ihmisten kanssa ainakin talliympäristössä. Mielestäni juuri tästä oppimisesta kertoo nuorten vastaukset itsestään selvistä säännöistä ja sopimuksista. Eräs nuorista kommentoi, että kaikkien kanssa ei tarvitse olla kaveri, mutta pitää tulla toimeen. Toinen kertoi samasta aiheesta, että tietenkään ketään ei saa jättää ulkopuolelle ja toisia pitää auttaa. Tämäkin mielestäni kuvaa sosiaalisia taitoja. Ristiriitatilanteita osataan välttää ja hyvän käytöksen merkitys ymmärretään, ainakin talliympäristössä.

6.2 Kaverisuhteet ja kiusaaminen

Kaverisuhteet nähtiin tärkeäksi. Joukossa oli kuitenkin nuoria, jotka eivät pitäneet kavereita suurimpana tai tärkeimpänä syynä siihen, että he harrastavat hevosia. Toimija 1 kertoikin, että hänellä on tavoitteena saada aikaan tallilla sellainen ilmapiiri, että siellä olisi turvallista luoda sosiaalisia suhteita. Tässä hän tarkoitti myös suhdetta hevoseen. Nuorista myös osa kertoi, että hevonen on heille kuin kaveri. Näiden mukaan voidaankin ajatella, että erilaiset suhteet tallilla ovat tärkeitä ja niitä muodostuu, kun ilmapiiri on turvallinen. Suhteet eivät välttämättä ole aina ihmisten välisiä, vaan kaveruussuhteita muodostuu myös eläimen kanssa. Vastausten perusteella voidaan sanoa, että nuoret kokivat hevosen kaverikseen.

Haastattelemani nuoret olivat kaikki tällä hetkellä hevosen omistajia. Toinen haastateltu toimija kuvaa työnsä yhdeksi tärkeimmäksi asiaksi turvallisen ympäristön luomista niin, että jokainen pystyisi luomaan suhteen myös hevoseen. Tallilla käy kuitenkin useita harrastajia ja varmasti jokainen heistä toivoisi voivansa luoda turvallisen ja vuorovaikutteisen suhteen hevoseen. Miten tämä voidaan käytännössä toteuttaa, kun hevosia on määrällisesti vähemmän kuin harrastajia? Onko kaikille harrastajille mahdollista tarjota riittävästi yhteistä, kahdenkeskistä aikaa hevosen kanssa? Jos hevonen on oma, voidaan tuon suhteen luomisen olettaa olevan helpompaa ja myös antoisampaa. Haastattelemani nuoret toivat esille vastauksissaan rauhalliset pienet hetket hevosen kanssa. He myös näkivät hevosen kaverikseen. Voidaanko tällaisia hetkiä ja kaverisuhteita tarjota jokaiselle harrastajalle, vai ovatko ne vain hevosenomistajan etuoikeus?

Useimmilla ihmisillä on inhimillinen kaipuu toisen ihmisen läheisyyteen, kiinteään ystävyysyhteeseen. Ystävyydellä tarkoitetaan vastavuoroista ja läheistä, emotionaalisesti lämmintä, perheen ulkopuolista ystävyyttä. Tämän lisäksi ihminen kaipaa usein myös kavereista ja tovereista muodostuvaa sosiaalista verkostoa, jolloin voi tuntea ryhmään kuuluvuutta ja jakaa kiinnostuksen kohteitaan. Ystävyys- ja toverisuhteiden, samoin kuin kaveri- ja toverisuhteiden, merkitys on, kuten aiemminkin todettua, nuoruudessa erityisen suuri. Nuoruusvuosina tämä jokaiselle ihmiselle tärkeä läheisten ystävien tarve kasvaa ja suhteet ovatkin usein kiinteitä ja pysyviä. Nuoret keskustelevalt keskenään kehitykseen ja aikuisuuteen liittyvistä asioista, eivätkä välttämättä juttele näistä asioista vanhempiensa kanssa. He myös peilaavat paljon omaa itseään ystäviinsä ja hakevat omia ratkaisujaan itsetunto- ja minäkuva kysymyksiinsä. Ystävyys- ja toverisuhteissa opetellaan myös vuorovaikutustilanteissa toimimista, sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja, elämänhallintaa. Ystävyys- ja kaverisuhteet ovat nuoren kokonaisvaltaisen kehityksen kannalta ensiarvoisen tärkeitä. Nuorten kanssa työskentelevien aikuisten, samoin kuin vanhempienkin, tulisi rohkaista näiden suhteiden luomiseen ja

ylläpitämiseen. (Laine 2005; 144-158, 174-179.)

Kiinnostava huomio oli se, että nuoret eivät kokeneet lähes lainkaan kiusaamista tallilla. Muutama vastasi toki niin, että kiusaamista voi olla, mutta eivät pitäneet sitä loppujen lopuksi varsinaisena kiusaamisena. Nuoret kertoivat lähes jokainen, että vaikka jotain pientä olisikin ollut, se ei ollut vakavaa, tai sellaista, että siitä olisi pitänyt tehdä isompi asia. Eräskin haastateltava nuori sanoi, etteivät ne ole edes sellaisia riitoja, joita tarvitsee sopia, ne unohtuvat seuraavana päivänä. Myös ryhmien muodostuminen kyllä tunnistettiin, mutta ryhmien välisistä ristiriidoista eivät nuoret juurikaan tuntuneet välittävän. Samoin kuin muidenkin kiusaamistilanteiden kohdalla, ryhmien koettiin joskus ajautuvan tällaisiin tilanteisiin, mutta sitä ei koettu varsinaisesti kiusaamiseksi. Lähinnä mieleen tuli jälleen eri ryhmien pitäminen itsestään selvytenä ja niiden välisiä ristiriitoja normaalina. Tilanteita ei koettu kuitenkaan sellaisina, että niitä olisi tarvinnut selvittää erikseen.

Mielenkiintoista tästä tekee kaikkien nuorten yhtenevät vastaukset ja erot toimijoiden vastausten kanssa. Toimijoiden mielestä kiusaamista on talleilla aina. Toinen toimija näki oman työnsä vaikuttaneen siihen, että tallilla jolla hän toimii, kiusaamista ei juuri esiinny. Hän kuitenkin totesi, että sen eteen on tehty paljon töitä. Toinen toimija kertoi, että kiusaamista on aina, koska talliyhteisöt usein ovat hyvin suuria. Hän myös oli sitä mieltä, ettei sitä ehkä koskaan saada kokonaan pois eli kiusaamista tulee varmasti aina olemaan. Toimijat näkivät tilanteet sekä yksilötasolla että ryhmien välillä hyvin samankaltaisina. Ryhmien muodostuminen oli molempien toimijoiden mukaan selvää. Talliyhteisöt ovat suuria, joissa luonnostaan syntyy pienempiä ryhmiä.

Kaiken kokoiset ryhmät, esimerkiksi yhteiskunta, perhe, koululuokat ja kaveriporukat, muodostavat ryhmälle omia käyttäytymismalleja, sosiaalisia normeja ja rooleja, joihin kaikkiin sisältyy odotuksia. Halu kuulua ryhmään ja tulla hyväksytyksi on nuorilla erityisen voimakas. (Aaltonen ym. 2003; 85-88.) Ryhmään kuulumisen tarve on siis luonnollista erityisesti nuorilla. Ryhmytymistä ei tulisi nähdä aina vain huonona asiana ja varsinkin talliyhteisössä, jossa on paljon eri-ikäisiä ja tasoisia toimijoita, pienempien ryhmien muodostuminen on normaalia, jopa suotavaa. Aikuisen rooli on puuttua tilanteisiin silloin, jos ryhmytyminen on ei-toivottua tai ryhmytymisestä seuraa kiusaamista tai ristiriitoja yhteisöön. (Aaltonen ym. 2003; 200-205.)

Aikuisen tehtävä on puuttua myös ryhmien ulkopuoliseen ei-toivottuun toimintaan. Talliyhteisössä aikuinen on aina myös nuorisotyöntekijä, vaikka ei sitä välttämättä aina tiedostaisikaan. Edellä mainittu ero nuorten ja toimijoiden kokemuksen välillä kiusaamisesta ja ei-toivotusta ryhmytymisestä kertoo ehkä juuri nuorisotyön tekemisestä. Toimijat kokevat, että kiusaamisen ehkäisemiseksi tehdään paljon työtä ja puuttumiseen on selvä suunnitelma. Nuorten taas eivät kokeneet kiusaamista ongelmaksi eivätkä osanneet selvästi

kertoa, millä tavalla ristiriitatilanteita ratkaistaan. Tämä voisi olla seurausta hyvin tehdystä nuorisotyöstä, toimijat tekevät työnsä ja nuoret kokevat voivansa talliyhteisössä hyvin.

Mielipiteiden eroavaisuus kiusaamisen suhteen saattaa kertoa myös toimijoiden ja nuoreten erilaisista näkökulmista asiaan. Toimijat kokevat tekevänsä nuorisotyötä, jolloin heidän vastuullaan on nuorten hyvinvointi. Toukonen (2009) luonnehtii nuorisotyötä tänä päivänä haastavaksi, koska sitä tekee niin monet eri ammattilaiset. Yhteisen linjan löytyminen on välillä hankalaa ja se, mihin toiset haluavat toimintaa painotta, voi toisille toimijoille olla toissijainen asia. Yhtä mieltä ollaan kuitenkin siitä, että ongelmiin tulee puuttua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta nuorten hyvinvointi voidaan turvata. (Toukonen 2009; 120-126.)

Juuri tästä puuttumisen paineesta saattaa olla kyse, kun ajatellaan tallilla toimivia aikuisia. He tiedostavat tekevänsä nuorisotyötä ja vaikuttavansa nuorten hyvinvointiin. Kiusaaminen on ollut pitkään keskustelun aihe sekä kouluissa että vapaa-ajalla ja siihen puuttumista on korostettu. Tämän seurauksena voi olla, että haastatteleman molemmat toimijat kokivat velvollisuudekseen kaikkien kiusaamiseen puuttumisen heti ja näkyvästi, jotta tallilla kiusaamista ei esiintyisi. Voi kuitenkin olla, että nuoret eivät koe kaikkea sitä kiusaamiseksi, mikä aikuisten silmissä siltä voisi vaikuttaa. Nuorison tunteminen onkin avainasemassa nuorisotyötä tehtäessä. Nuorilla saattaa olla omia tapoja kommunikoida, omanlaisia kokemuksia ja ajatuksia siitä, miten toisten kanssa ollaan, mikä on hauskaa ja esimerkiksi vitsiä ja mikä taas todellista kiusaamista. Jokainen kokee myös tämän varmasti eri tavalla. Toisen mielestä joku ikävä kommentti saattaa tuntua kiusaamiselta ja toisen mielestä se taas on ollut hauska vitsi. Tällaiset eroavaisuudet ovat toimijoille, nuorisotyöntekijöille, haaste. Miten pystyy puuttumaan riittävän ajoissa ja toisaalta taas tunnistaa tilanteet, joissa puuttumista ei tarvita? Haastattelemieni toimijoiden ja nuorten erilaiset vastaukset kiusaamisesta saattaa olla myös näkökulmien eroa, mutta kuten todettua, myös seurausta hyvin tehdystä nuorisotyöstä talliyhteisössä.

Tyttöjen ja poikien ero kiusaamistilanteissa on suuri. Siinä, missä pojat käyttävät fyysisiä tapoja kiusaamisessa, tytöt puhuvat selän takana, sulkevat ryhmän ulkopuolelle ja käyttävät muita psyykkisiä keinoja. (Puuronen 2006; 134-137.) Tässä työssä kaikki haastateltavat nuoret olivat tyttöjä. Tämä tilanne ei ole poikkeuksellinen, koska talleilla harrastajista suurin osa on tyttöjä ja poikia talleilla näkyy harvoin. Hevosharrastuksen parissa kiusaamisen tavoissa ja kiusaamiskokemuksissa voi olla kyse myös harrastajien sukupuolesta.

Eräs nuori vastasi kiusaamiseen liittyviin kysymyksiin, ettei tallilla ole kiusaamista. Hän totesi myös, että sitten ei olla vaan niin paljon tekemisissä. Mielestäni tässä saattaa olla kyse juuri tästä erosta tyttöjen ja poikien kiusaamistapojen välillä. Tytöt eivät välttämättä jokaisessa tilanteessa näe itse, että tällainen toiminta olisi kiusaamista. Kuitenkin se, jonka kanssa ei

olla niin paljon tekemisissä tai joka suljetaan kokonaan yhteisön tai ryhmän ulkopuolelle, voi kokea tullessa kiusatuksi. Näissä tilanteissa aikuisen rooli on tärkeä. Ammatillainen tunnistaa kiusaamisen eri muotoja ja osaa puuttua niihin. Vaikka nuoret eivät aina kokisikaan itse olevansa kiusaaja tai tietoisesti kiusanneensa, voi toisen kokemus olla erilainen. Tällöin aikuinen, joka tekee nuorisotyötä, on vastuussa puuttumisesta tilanteeseen. Tallilla tehtävässä nuorisotyössä haaste puuttumiselle on tästä syystä myös suuri. Tyttöjen välinen kiusaaminen ei ole aina näkyvää, mutta sitä silti tapahtuu. Näissä tilanteissa aikuiselta vaaditaan suurta herkkyyttä tilanteiden havaitsemiseen ja selvittämiseen.

Kuten jo aiemmin on todettu, tallilla yhteisöllisyys on voimakkaasti läsnä. Kiusaamista silti kuitenkin esiintyy. Vaikka nuoret eivät vastausten perusteella pidä tallilla tapahtuvaa kiusaamista vakavana tai puuttumisen arvoisena, sitä silti on. Yhteisöllisyyttä ja talliyhteisöön kuulumista tärkeämpänä nuoret kuitenkin pitivät itse hevosta. Monissa vastauksissa esiin nousi hevonen suurimmaksi ja tärkeimmäksi syyksi tallille tulon ja harrastamiseen. Voiko tarve hevosen läheisyyteen ja suhde siihen olla niin tärkeää, että kiusaamista ja huonoakin yhteisöä keestetään? Yhteisö saatetaan myös kokea niin tärkeäksi osaksi harrastusta, ettei sitä haluta vaarantaa nostamalla vaikeita ja ikäviä asioita esiin. Kyse voikin olla ristiriitojen ohittamisesta jopa tiedostamattomasti, jottei mukava oleminen tallilla vaarantuisi. Nuoret voivat kokea yhteisön ja ihmiset tallilla niin tärkeäksi harrastuksen kannalta, että siitä halutaan pitää kaikin keinoin kiinni. Jos näin on, aikuisten puuttuminen ja asioiden huomaaminen korostuu entisestään. Voiko olla hyvä harrastaa, jos tunteiden ja vaikeiden asioiden välttely kuuluu siihen säännöllisesti?

6.3 Toiminta ja elämykset

Toiminnallisuuden ja elämyksellisyyden teemasta nuoret vastasivat hyvin samankaltaisesti kuin toimijatkin. Tärkeällä sijalla oli suhde hevoseen, hevosen kanssa tekeminen ja harrastuksesta nauttiminen. Nuorten haastatteluista nousi esiin hevosharrastuksen antama vaihtelu koulutyöhön. Kaikkien nuorten vastauksista nousi hevosen kanssa toimiminen ja sen antama hyvä mieli itselle. Tallilla toimimisen koettiin auttavan koulun tai murheiden unohtamiseen. Hevosen läsnäolo nuorten elämässä tuntui antavan tasapainottavan tunteen ja yhden kaverisuhteen lisää, kun suhde hevoseen nähtiin kaveruuden vertaisena.

Hevostoiminnasta erityisen harrastuksen tekee vuorovaikutus elävän eläimen kanssa. Toiminta pitää aina miettiä hevosen kautta, mikä on sen etujen mukaista. Itse tekemällä ja kokemalla saa elämyksiä, jotka kantavat pitkälle. Tärkeää on kokea tekeminen mielekkääksi ja saada tunne onnistumisesta ja epäonnistumisesta. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa

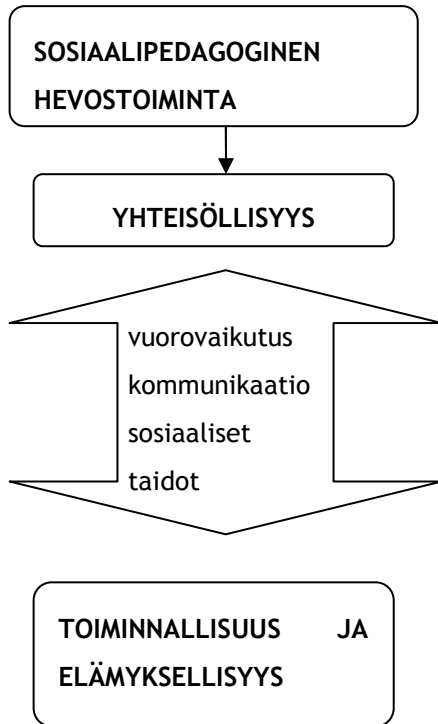
elämyksellisyys on yksi tärkeimmistä arvoista. Hevosien kanssa jaetut kokemukset voivat olla hyvinkin voimakkaita. Tunne yhteydestä suuren eläimen kanssa, antaa sellaisen elämyksen, jota hyvin harvassa muussa yhteisössä voi saavuttaa. Hevosien perustarpeista huolehtiminen, hoitaminen ja ratsastaminen ovat toimintoja, joita tallilla tehdään. Toiminta on hyvin usein hevosesta lähtevää eikä tallilla tarvitse erikseen miettiä, mitä tehdään. Hevosien hoitaminen ja siitä huolehtiminen luo puitteet toiminnallisuudelle kuin itsestään. (Hyvätti 2009b, 75-83.)

Nuorten kuvaukset siitä, mitä he tekevät hevosen kanssa, vaihteli ratsastuksesta hevosen kanssa pelkkään olemiseen. Jokainen nuori perusteli sen, mikä hevosen kanssa on parasta, omalla persoonallisella tavallaan. Jokaisella oli oma syynsä siihen, miksi jokin tietty asia on parasta mitä tallilla voi tehdä. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta antaa parhaimmillaan jokaiselle mahdollisuuden tulla tallille, olla oma itsensä ja toimia omalla tavallaan. Yksi nuorista kuvasi parhaimmaksi hetkeksi sitä, että voi vaan katsella hevosta. Tämä kertoo tässä harrastuksessa mukana olevasta eläimestä paljon. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuus nuorisotyössä on ehkä juuri tässä. Nuorilla on mahdollisuus talliyhteisössä oppia sosiaalisia taitoja, vuorovaikutusta ja kommunikaatiota. He saavat myös elämyksiä ja fyysinen kunto pysyy hyvänä tallilla toimiessa. Kaikki tämä on mahdollisuus nuorisotyölle. Millä tavalla nuori luo suhteen hevoseen, mitä kaikkea siitä voi saada ja miten se vaikuttaa kunkin nuoren elämään on yksilöllistä. Tämä näkeminen nuorisotyön mahdollisuutena, tekee siitä ehkä vahvimmin sosiaalipedagogista. Mikäli nuori haluaa istua hevosen kanssa karsinassa tai katsella kun se juoksee laitumella, hän saa sen tehdä ja voi kokea harrastavansa hevosia täysin samantarvoisesti kuin ne, jotka näin eivät halua toimia.

6.4 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on henkilökohtaisia kokemuksia

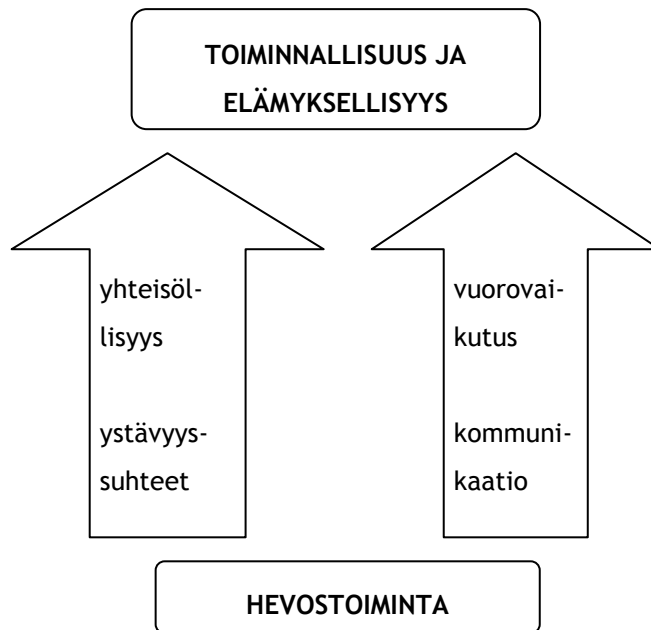
Toimijoiden ja nuorten painotukset siitä, mikä hevostoiminnassa on tärkeintä tai parasta, erosivat toisistaan joissakin suhteissa. Myös se, miten eri teemat koettiin vaikuttavan ja olevan yhteydessä toisiinsa, vaihteli nuorten ja toimijoiden välillä. Tämä ero teemojen yhteyden ja painotuksen välillä näkyy tuloksissa ja johtopäätösten analysoinnissa. Kuvioiden 1 ja 2 avulla olen pyrkinyt selventämään tätä eroa.

Kuvio 1 Toimijoiden painotukset

Toimijoiden haastatteluiden mukaan yhteisöllisyys on kaiken perustana, sitä ilman ei sosiaalipedagogista hevostoimintaa voi tehdä. Toiminnallisuus ja elämyksellisyys olivat vastaavasti toimijoiden mielestä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan parasta antia. Näihin kaikkiin liittyi vuorovaikutus, kommunikaatio ja sosiaaliset taidot. Ilman näitä ei tärkeimmäkään, yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja elämyksellisyys, voi toteutua.

Kuvio 2 Nuorten painotukset

Nuoret kertoivat haastattelussa hevosen kanssa olemisen ja toimimisen kaikkein tärkeimmäksi, parhaaksi hevostoiminnan anniksi. He kuitenkin kertoivat tallilla olevista kavereista, erilaisista suhteista ja ryhmistä. Samoin he nimesivät joitakin sääntöjä, kertoivat miten ne on päätetty ja kuinka ristiriitatilanteita ratkaistaan. Tämä kaikki muodosti haastatteluiden tuloksia analysoidessa käsityksen siitä, miten nuoret kokevat hevostoiminnan.

Nämä eroavaisuuden toimijoiden ja nuorten välillä tulee ottaa huomioon, kun tehdään nuorisotyötä. Mielestäni erot kertovat erityisesti siitä, miten eri tavoin toimijat ja nuoret näkevät ja kokevat asioita. Toimijat näkevät, etteivät he voi tehdä työtään, jollei yhteisöllisyys tallilla toteudu. Nuoret eivät taas välttämättä osaa ajatella yhteisöllisyyttä samalla tavalla, koska ovat aina toimineet sellaisessa ympäristössä, jossa se toteutuu ja on itsestään selvyyttä. Nämä erot voivat kertoa siitä, mikä on kenenkin rooli tallilla ja miten nuorisotyötä on onnistuttu tekemään. Erot antavat lisäksi toimijoille mahdollisuuden ajatella omaa työtään nuorten kannalta. Tehdäänkö oikeita asioita ja autetaanko siinä, mikä nuorille on tärkeintä?

Sekä kirjallisuudesta että haastatteluiden pohjalta voi todeta, että sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa kyse on hyvin henkilökohtaisista kokemuksista. Arvot ja toimintaperiaatteet: yhteisöllisyys, toiminnallisuus, elämyksellisyys, kommunikaatio, vuorovaikutus, sosiaaliset taidot ja ystävyyssuhteet ovat asioita, jotka jokainen ihminen kokee omalla henkilökohtaisella tavallaan. Hyvätti (2009a) kirjoittaa, että parasta olisi, jos

jokaiselle löytyisi tallilta juuri se oma, mielekäs toiminta. Kyse on ennen kaikkea ennaltaehkäisevästä työstä, jossa hevonen ja sen ympärille muodostunut yhteisö voivat auttaa jonkin matkaa selviytymään elämässä eteenpäin. Tämä ei tarkoita sitä, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta olisi vain ihmisille, joilla on ongelmia. Toiminta on kaikille, jokainen voi saada siitä jotain itselleen, omien tarpeidensa mukaan. (Hyvätti 2009a; 72-80.) Rynnänen (2009) näkee sosiaalipedagogisen toiminnan kaikenlaisena kasvatuksena, jonka tulisi ulottua tukemaan ihmisen kokonaisvaltaista kasvua jokaisella elämäalueella, riippumatta siitä, missä yhteydessä kasvatusta ja kasvua tapahtuu. (Rynnänen 2009; 11-20.)

Sosiaalipedagogisesta toiminnasta kirjoittaa myös Ranne (2002). Hänen mukaansa sosiaalipedagogisesti orientoituneessa toiminnassa on kyse ihmisen ottamisesta toimenpiteiden kohteeksi. Tärkeää on toiminta, elämyksellisyys ja osallisuus. Työn tekijän eli toimijan rooli on olla mukana auttamassa ihmistä. Kuitenkin itse toiminta on se, mistä ihminen saa avun omiin henkilökohtaisiin tilanteisiinsa. (Ranne 2002; 111-115.) Näiden näkökulmien valossa voisi ehkä sanoa, että sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla on nuorisotyössä suuri rooli. Talliympäristö luo hyvät puitteet toimia sosiaalipedagogisen orientaation mukaan. Hevonen on tallilla aina läsnä ja on helppo ja turvallinen kumppani opetella erilaisia taitoja sekä saada muun muassa hallinnan tunne omasta elämästä. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on sosiaalipedagogisessa viitekehyksessä toimimista, jonka tavoitteena on sosiaalisen kasvun ja kehittymisen tukeminen. Yhteisö antaa tukea ja hevosen kanssa voidaan toimia kokonaisvaltaisesti, mutta loppujenlopuksi on kiinni ihmisestä itsestään, mitä sosiaalipedagoginen hevostoiminta juuri itselle on. (kts. www.hevostoiminta.net.)

Haastatteluiden tulosten perusteella voidaankin vetää johtopäätös, että sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla on nimenomaan mahdollisuus nuorisotyössä. Nuorisotyötä on tehty talleilla pitkään ja hevosharrastus on kuulunut erityisesti nuorten tyttöjen harrastuksiin monien vuosikymmenien ajan, mutta sosiaalipedagoginen orientaatio ja lähestymistapa ovat verraten uutta. Pitkänen (2008) kirjoittaa, että hevostoiminta parantaa erityisesti nuorten kohdalla vuorovaikutus- ja tunnetaitoja. Hevosten kanssa toimiessa nuoret oppivat eläytymään toisen olennon tunteisiin, tunnistamaan omia tunteitaan ja ratkaisemaan ristiriitoja. Mielekkään tekemisen ja huomion, että hevonen arvostaa nuorta omana itsenään, kautta nuoren itsetunto kasvaa. Lisäksi nuorella on mahdollisuus rakentaa turvallinen tunnesuhde tallilla toimiviin aikuisiin. Hevosen välityksellä on helpompi käsitellä aiheita, joista ei muuten tulisi puhuttua. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta vaatiikin aina kokeneen aikuisen läsnäoloa. Pelkkä tallilla oleskelu ei takaa toiminnan rakentavuutta. (Pitkänen 2008; 46-47.) Haastatteluiden tulokset tukevat Pitkäsen kirjoitusta hevostoiminnan mahdollisuuksista. Mielestäni voidaan todeta, että hevostoiminnassa on mahdollisuus tehdä tuloksellista nuorisotyötä.

7 Luotettavuus ja eettisyys

Tutkimusaineistoni koostui sekä nuorten että toimijoiden haastatteluista. Toimijoita oli kaksi ja nuoria kuusi. Toimijoiden haastattelut kirjoitin ylös haastattelutilanteessa ja nuorten kohdalla nauhoitin haastattelut, jonka jälkeen litteroin ne. Suhteellisen pienen otoksen vuoksi, ei voida sanoa, että tulokset olisivat yleistettäviä kaikkiin talleihin ja siellä harrastaviin nuoriin. Mielestäni kuitenkin kaikkien kuuden nuoren yhtenevät vastaukset suurimpaan osaan kysymyksiä, antaa selkeää suuntaa siihen, miten juuri heidän kohdallaan nuorisotyötä tallilla on tehty.

Arvioidessani työni luotettavuutta, mietin myös omaa rooliani haastattelijana. Haastateltavat tiesivät, että olen itse ollut hevosharrastaja. Haastatteluiden jälkeen huomasin sekä toimijoiden että nuorten joissain kohdin olettaneen minun tietävän, mistä puhuivat, vaikka eivät sanoneet ajatusta ääneen loppuun asti. Näiden oletusten kohdalla mietin tarkasti, olenko olettanut vai oliko vastaus haastateltavalta suoraan. Luotettavuuden kannalta tämä pohdinta on mielestäni ollut ensisijaisen tärkeä.

Luotettavuutta arvioin myös sen perusteella, miten toteutin tutkimuksellisen osuuden ja miten esittelen tulokset. Olen esitellyt haastatteluiden tulokset sellaisinaan ilman analysointia. Käytin tässä osuudessa myös suoria lainauksia nuorten haastatteluista. Johtopäätelmä osiossa olen erottanut selvästi, mitä haastateltavat ovat sanoneet ja mitkä ovat olleet omia mietintöjäni. Myös työssä käytettävä kirjallisuus on pääsääntöisesti uutta. Pidän näitä asioita luotettavuuden tukijoina.

Suurimpana haasteena koin aiheen tutkimattomuuden. Aiempia tutkimuksia toki löytyi, mutta niukasti. Koska ilmiönä ja ajatuksena sosiaalipedagoginen hevostoiminta on vielä kohtalaisen nuori Suomessa, kirjoitettua ja tutkittua tietoa on hyvin vähän. Ammattikorkeakoulu tason opinnäytetöitä alkaa olla runsaastikin, johtuen suuren kannatuksen saaneesta täydennyskoulutuksesta. En kuitenkaan halunnut käyttää lähteenä ikään kuin samantasoisia töitä, vaan pyrin löytämään vähintään Pro gradu -tutkielmia lähteiksi.

Toinen iso haaste opinnäytetyötä tehdessä oli haastateltavien saaminen. Sosiaalipedagogisesti suuntautuneita hevosten parissa työskenteleviä nuorisotyötä tekeviä henkilöitä ei ole suurtakaan joukkoa ja heidän levittäytymisensä ympäri Suomea loi osaltaan haasteen haastateltavien saamiselle. Toinen haaste toimijoiden kohdalla oli se, että suurin osa heistä tekee töitä muiden kuin tavallisten nuorten kanssa. Suuri osa työskentelee erityisnuorten tai lasten parissa, jolloin he eivät olleet tästä syytä mahdollisia haastateltavia tähän työhön.

Opinnäytetyöprosessi on ollut mielenkiintoinen ja opettavainen. Teoreettiseen viitekehykseen tutustuminen, työn eri vaiheiden sisäistäminen, haastattelut, analysointi ja raportointi ovat kaikki olleet mielenkiintoisia työvaiheita ja olen pitänyt työn tekemisestä. Huomasin työn mielekkääksi jo alussa, mutta mitä pidemmälle se on edennyt, sitä kiitollisempi olen ollut siitä, että sain tehdä opinnäytetyöni aiheesta, joka on lähellä itseäni ja aidosti kiinnostava. Tämä on antanut työlle lisäarvoa, koska kaikki on ollut kiinnostavaa, mitä olen tehnyt ja tutkinut. Aiheen läheisyyden koin välillä myös haasteeksi. Omien ajatusten ja mielipiteiden erottaminen siitä, mitä kirjallisuudessa sanotaan tai mitä haastateltavat ovat kertoneet, oli haastavaa pitkin työtä.

Opinnäytetyöprosessi on kohdallani ollut pidempi, mitä alussa suunnittelin, mutta en koe siitä olleen haittaa työlleni. Koska aikaa on ollut riittävästi, olen voinut tehdä työtäni rauhassa ja pohtia asioita monesta eri näkökulmasta. Minulla oli aikaa myös valmistautua haastatteluihin hyvin ja se auttoi saamaan mielestäni hyvän aineiston työhöni. Kaiken kaikkiaan työn tekeminen oli opettavaista ja mukavaa. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta voisi olla tulevaisuudessa omana työvälteenäni tehdä nuorisotyötä.

8 Pohdintaa

Opinnäytetyöni sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksista nuorisotyössä on rakentunut oman kiinnostukseni pohjalle. Omat luovien toimintojen opintoni antoivat ajatuksen innostamisesta ja innostumisesta sekä osallisuudesta. Nuorisotyö on aina ollut itseäni lähellä samoin kuin hevostoiminta. Työn teon mielenkiintoa lisäsin se, miten nuorisotyö, sosiaalipedagoginen hevostoiminta ja luovat toiminnot voisivat liittyä yhteen. Ennakoajatukseni oli, että vaikka sosiaalipedagoginen hevostoiminta on uusi käsite, sen korostamat arvot ja toimintaa ohjaavat periaatteet ovat hevostoiminnassa jo olemassa. Kyse ei ole täysin uudesta tavasta tehdä nuorisotyötä hevostoiminnassa, vaan toiminnan arvottamisesta ja työn määrittelystä käsittein.

Huomasin nopeasti, että ennakoajatukseni piti ainakin kirjallisuuden mukaan paikkaansa. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta lähtee yhteisistä arvoista ja ideologiasta. Siinä ei ole kysymys uudenlaisesta nuorisotyöstä, vaan siitä, että osattaisiin nähdä, mitä mahdollisuuksia hevostoiminnalla on nuorisotyön kentällä. Hevostoiminnan vaikutus nuoriin positiivisella tavalla ei niinkään ole uusi asia eikä uusi havainto. Nuorten ajatukset hevostoiminnasta olivat hyvin positiivisia. Samoin toimijoiden haastattelut antoivat ymmärtää, että sosiaalipedagoginen orientaatio on hyvä ja tuloksekas tapa tehdä nuorisotyötä talleilla.

Hevostoiminnalla on mahdollisuus nuoren elämässä ja nuorisotyössä jo siitäkkin näkökulmasta, että toiminta itsessään on hyödyllistä ja harrastaminen ennaltaehkäisevää toimintaa. Tämän näkökulman mukaan aikuisen ei tarvitse aina olla läsnä. Myöskään vankkaa kokemusta tai koulutusta sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta ei tarvita, kunhan osaa tunnistaa ne kohdat, joissa aikuista tarvitaan ja nuori kaipaa apua jossakin muussakin kuin itse hevosen hoitamisessa tai ratsastuksessa. Jos toiminta taas on tavoitteellista, korjaavaa toimintaa, on toimijan eli aikuisen rooli toisenlainen. Aikuisen on oltava tällaisessa tilanteessa ammattilainen sekä hevosten että nuorten kanssa. (Soukka 2007; 8-9.)

Hevostoiminta kuntouttavana ja korjaavana toimintana vaatii ammattilaisen tekemään työtä. Toimijat toivat esille haastatteluissa hevostoiminnassa erityispiirteitä turvallisuuden. Hevosten kanssa toimiessa on otettava aina huomioon kyseessä olevan elävä eläin, joka toimii vaistoimensa varassa. Toimijan tulee tuntea hevonen ja tietää perusasioita sen käsittelystä ennen kuin lapsi tai nuori voidaan päästää tekemisiin hevosen kanssa turvallisesti. Lapset ja nuoret eivät välttämättä ole tottuneet hevosiin ja niiden käsittelyyn. Varsinkaan sellaisissa tapauksissa, joissa hevostoiminta on kuntoutusmuoto eikä kyseessä ole tallilla harrastamassa käyvät lapset ja nuoret. Tällöin aikuisen on oltava aina mukana ja vastattava turvallisuudesta samoin kuin toiminnan tavoitteellisuudesta.

Se, mitä tavallisilla talleilla nuoret tekevät, on yhtäläillä sosiaalipedagogista hevostoimintaa, mutta pääsääntöisesti ennaltaehkäisevää. Harrastus itsessään antaa mahdollisuuden oppia uutta ja ehkäisee muun muassa syrjäytymistä. Tallilla aikuinen on aina läsnä, mutta tällaisessa toiminnassa aikuisen ohjaus ei ole aina tarpeellista. Nuoret oppivat toinen toisiltaan, kokeilevat, onnistuvat ja epäonnistuvat. Toinen toimija kertoikin haastattelussa, että niin kauan kuin toiminta on turvallista, aikuisen ei tarvitse kaikkeen puuttua, mutta läsnä on oltava. Nämä asiat antavat mielestäni hevostoiminnalle laajan mahdollisuuden nuorten parissa.

Voisiko sosiaalipedagogista hevostoimintaa viedä toiseen ympäristöön tai voisiko samat arvot ohjata muunlaista nuorisotyötä? Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan arvot eivät ole riippuvaisia hevosesta ja talliympäristöstä. Samat arvot voisivat ohjata nuorisotyötä muussakin ympäristössä, jossa toiminta, elämykset ja yhteisöllisyys on mahdollista toteuttaa. Talli ympäristönä on luonnostaan sellainen, että nämä arvot toteutuvat helposti. Siksi sosiaalipedagoginen toiminta niin hyvin tallille sopiikin. Hevostoiminnan vieminen muuhun ympäristöön on haasteellista. Talli on hevosen koti, jonne ihminen voi tulla sen kanssa toimimaan. Hevosen kuljettaminen paikasta toiseen on hankalampaa kuin ihmisten liikkuminen.

Myös aikuisen läsnäolon ehdoton edellytys turvallisuuden kannalta, asettaa hevostoiminnan

viemiseen muuhun ympäristöön haasteelliseksi. Kuten Soukka (2007) totesi, toiminnassa on oltava ammattilainen läsnä. Läsnäolo ja ohjaus vaihtelevat sen mukaan, mikä toiminnan tarkoitus ja tavoitteet ovat. (Soukka 2007; 8-9.) Mielestäni sosiaalipedagogista hevostoimintaa ohjaavat arvot ovat siirrettävissä muunlaiseenkin toimintaan, missä arvojen on mahdollista toteutua. Itse hevostoiminta kuitenkin mielestäni tulee tehdä talleilla. Se on hevoselle luonnollinen ympäristö ja ihminen voi oppia tuossa ympäristössä hevosesta ja hevoselta eniten. Hevostoiminnan näkeminen sosiaalipedagogisena toimintana on voimavara. Mielestäni olisikin tärkeää, että yhä useammalla tavallisella tallilla nuorten kanssa tehtävä työ nähtäisiin sosiaalipedagogisena ja sen mukaisten arvojen ohjaamana toimintana.

Koska hevosen vieminen toiseen ympäristöön ei palvele tarkoitusta, on ihmisten tultava tallille. Ensikertalaiselle pelkästään tallille tuleminen voi olla elämys jo itsessään. Tallit voivat sijaita hyvinkin lähellä asutusalueita, mutta ympäristönä se on hyvin luonnonläheinen. Usein talleilla on myös muita eläimiä kuten kissoja ja koiria. Erityisesti kaupungissa asuville ihmisille talli ympäristönä luo mahdollisuuden arjesta irrottautumiseen ja luontoon tutustumiseen erilaisella tavalla. Nykyisin yhä enemmän muutetaan kaupunkeihin ja maaseutu jää ihmisille vieraaksi. Luonto, eläimet ja toimiminen tällaisessa ympäristössä ei ole enää arkipäivää nyky-yhteiskunnassa.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta voisi tarjota mahdollisuuden kunnissa ja kaupungeissa tehtävällä nuorisotyöllä. Talliympäristö itsessään antaa elämyksiä ja toiminta hevosen kanssa takaa niitä lisää varsinkin sellaisille nuorille, joiden harrastuksiin eläimet tai luonto eivät kuulu. Kuten todettua, hevosten kanssa on oltava ammattilainen aina mukana jo pelkän turvallisuudenkin takia. Mahdollisuus kuntien ja kaupunkien nuorisotyöllä olisikin viedä nuoria tallille hevosten luo. Siellä on aina ammattilaisia läsnä. He ovat aikuisia, jotka voivat taata turvallisuuden ja oikeanlaisen toiminnan talliympäristössä. Elämyksien ohella tutustuminen jo harrastaviin nuoriin antaisi myös mahdollisuuden erilaiseen toiminnallisuuteen. Nuoret voisivat oppia toisilta nuorilta, vaihtaa kokemuksia ja saada uudenlaisia elämyksiä. Hevostoimintaa harrastavat nuoret voisivat saada tällaiselta toiminnalta myös paljon itselleen, esimerkiksi näkökulmia ja uusia ideoita omaan harrastamiseen.

Tällaisen toiminnan hyötyjä on monia. Hevostoimintaa ja ratsastusta pidetään usein vain tyttöjen harrastuksena. Kyseessä on kuitenkin hyvin fyysinen harrastus ja tallilla on mahdollista toimia monella eri tavalla. Kaikkien ei tarvitse harrastaa samalla tavalla, joten myös pojille löytyisi varmasti tapa toimia tallilla. Mielikuvat elitistisestä harrastuksesta ei myöskään pidä paikkaansa, koska ratsastuksen aloittaminen ei ole suhteessa kalliimpaa muihin harrastuksiin nähden. Jokaisessa harrastuksessa kulut lisääntyvät mitä enemmän ja pidemmälle halutaan mennä. Jos aletaan kilpailla, kustannukset nousevat harrastuksessa kuin harrastuksessa.

Yhteistyö kunnan ja kaupungin nuorisotyön kanssa antaisi lisää mahdollisuuksia sosiaalipedagogiselle hevostoiminnalle. Toimijat korostivat haastatteluissa toiminnan olevan kaikille suunnattua ja kaikille avointa. Kuitenkaan tämä tieto avoimesta toiminnasta on edelleen tallien sisällä ja siellä jo käyvillä harrastajilla. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on uusi ajatus harrastamisesta ja se pitäisi saada muidenkin tietoon. Ei tarvitse tulla ratsastustunnille, jotta voi tulla toimimaan hevosten kanssa. Tämä ajatus laskisi varmasti kynnystä tulla ensimmäistä kertaa tallille. Sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla on mahdollisuuksia muussakin nuorisotyössä, kuin jo harrastavien nuorten kanssa tehtävässä työssä.

Drop out -ilmiö on suuressa osassa liikuntaharrastuksia tämän päivän suurin haaste nuorisotyön parissa. Kyseessä on harrastuksen lopettaminen täysi-ikäisyyden lähestyessä. Suurimpia syitä tällaiselle ilmiölle suuressa osassa lajeja ovat uusien kiinnostusten tuleminen, opiskelujen vaativuus ja mahdottomuus harrastaa vain vähän. Esimerkiksi joukkuelajeissa mahdollisuus harrastaa esimerkiksi vain kerran viikossa on usein mahdotonta. Urheiluseuroissa panostetaan edustusjoukkueisiin ja lupaaviin nuoriin enemmän. Näissä tilanteissa ne, jotka harrastaisivat vain fyysisen kunnon, kaverisuhteiden tai mukavan tekemisen vuoksi, putoavat pois.

Tiedon puute puolin ja toisin on varmasti tässäkin asiassa kehitystä hidastava tekijä. On olemassa paljon harrastuksia, joissa harrastaminen ilman tavoitteita tai kilpailua on mahdollista. Ratsastus ja hevostoiminta ovat esimerkki tällaisesta harrastuksesta. Siellä missä nuoret ovat, ei välttämättä ole tietoa mahdollisuuksista. Kunnissa tehtävän nuorisotyön tekijät ovat avainasemassa. Heillä on mahdollisuus tavata nuoria muutenkin kuin harrastusten parissa. Juuri nuorisotyöntekijöillä tulisi olla tietoa erilaisista mahdollisuuksista, jotta he voisivat yhteistyössä seurojen ja järjestöjen kanssa tarjota nuorille vaihtoehtoja. Kunnan ja järjestöjen tai urheiluseurojen välinen yhteistyö olisi hyvin tärkeää. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on yhtenä esimerkkinä nuorten mahdollisuudesta harrastaa ilman sitoutumista tai paineita. Tieto tällaisesta mahdollisuudesta pitäisi saada kaikkien tietoon.

Lähteet

- Aaltonen, M., Ojanen, T, Vihunen, R. & Vilén, M. 2003, Nuoren aika. WS Bookwell Oy, Porvoo.
- Baum, M. 1987, Hevonen sosialisatioprosessissa. Teoksessa Hevonen vammaisten palveluksessa. Julkaisija Suomen Ratsastajainliitto, Helsinki.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001, Tutkimushaastattelu - Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino, Helsinki.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2002, Tutki ja kirjoita. Tummavuoren kirjapaino Oy, Vantaa.
- Hyvätti, N. 2009a, Ohjat omiin käsiin. Hevonen lastensuojelun sosiaalityön tukena. Pro gradu -tutkielma, Suomen ratsastajain liitto, Helsinki.
- Hyvätti, N. 2009b, Hevostalli sosiaalipedagogisena toimintaympäristönä. Teoksessa Hämäläinen, J. (toim.) Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, Vuosikirja 2009. Suomen sosiaalipedagoginen seura Ry, Kuopio.
- Hämäläinen, J. 1998, Seikkailu- ja elämyspedagoginen orientaatio sosiaalipedagogisessa ajattelussa ja toiminnassa. Teoksessa Lehtonen, T. (toim.) Elämän seikkailu. Näkökulma elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin Suomessa. Atena kustannus Oy, Jyväskylä.
- Ikonen, E. 2009, Sosiaalipedagogiikka sosiaalisen uutena asiantuntijuutena - lähialojen tulkintoja sosiaalipedagogiikasta. Teoksessa Hämäläinen, J. (toim.) Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, Vuosikirja 2009. Suomen sosiaalipedagoginen seura Ry, Kuopio.
- Koistinen, K. 2005, Hevostoiminta ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä. Teoksessa Okulov, S. & Koukkari, K. (toim.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi - sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Kuopion yliopisto, Koulutus- ja kehittämiskeskus.
- Kurki, L. 2001, Kasvaminen palvelutehtävään - sosiaalipedagoginen katse vapaaehtoistyöhön. Teoksessa Eskola, A. & Kurki, L. (toim.) Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Vastapaino, Tampere.

Kurki, L. 2006, Kansalainen persoonana yhteisössään. Teoksessa Kurki, L. & Nivala, E. (toim.) Hyvä ihminen ja kunnan kansalainen. Johdatus kansalaisuuden sosiaalipedagogiikkaan. Tampereen Yliopistopaino Oy, Tampere.

Jarasto, P. & Sinervo, N. 1999, Murrosikäisen ja nuoren maailma. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Laine, K. 2005, Minä, me ja muut sosiaalisissa verkostoissa. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu.

Leinonen, N. 2009, Kutsumuksenani kolmen v:n teoria. Teoksessa Heikkinen, M. (toim.) Nuorisotyön mieli ja merkitys. Turun Yliopisto, Turku.

Linnossuo, O. 2003, Sosiaalinen ja toiminnallinen nuorisotyö. Teoksessa Linnossuo, O. (toim.) Sosiaalinen ja toiminnallisterapeuttinen työ nuorten kanssa. Turun ammattikorkeakoulu, Turku.

Metsämuuronen, J. 2001, Laadullisen tutkimuksen perusteet. Methelp Ky, Helsinki.

Mönkkänen, K., Nurro, M. & Väisänen, R. 1999, Sosiaalipedagogiikan käytännön sovelluksia. Kuopion yliopisto, Koulutus- ja kehittämiskeskus.

Nivala, E. & Saastamoinen, M. 2007, Nuorisokasvatuksen teorian kohde ja konteksti. Teoksessa Nivala, E. & Saastamoinen, M. (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria - perusteita ja puheenvuoroja. Tampereen Yliopistopaino, Tampere.

Palola, L. 2003, Laukki -projekti, ratsastusterapia psykososiaalisena kuntoutuksena. Teoksessa Linnossuo, O. (toim.) Sosiaalinen ja toiminnallisterapeuttinen työ nuorten kanssa. Turun ammattikorkeakoulu, Turku.

Peltomäki, M. 2007, Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet nuorten sosiaalisen kasvun tukemisessa. Pro gradu -tutkielma, Kuopion yliopisto.

Peltonen, H. 2008, Hevonen kasvattaa oikeudenmukaisesti. Tesso, Sosiaali- ja terveystieteiden lehti, julkaistu 12.9.2008 osoitteessa <http://dialogi.stakes.fi/FI/dialogin+arkisto/2008/6/sivu/4.htm>, 28.8.2009

Pitkänen, A-K. 2008, Hevosvoimia. Hyvää oloa hevosharrastuksesta. Kirjapaja, Helsinki.

Puuronen, V. 2006, Nuorisotutkimus. Vastapaino, Tampere.

Ranne, K. 2002, Sosiaalipedagogiikan ydintä etsimässä. Sosiaalipedagogiikka suomalaisten ja ruotsalaisten asiantuntijahaastattelujen sekä dokumenttien valossa. Turun Yliopisto, Turku.

Ruotsalainen, P. 2009, Syntynyt media-alalle. Teoksessa Heikkinen, M. (toim.) Nuorisotyön mieli ja merkitys. Turun Yliopisto, Turku.

Ryynänen, S. 2009, Yhteisöistä ja yhteisöllisyydestä. Teoksessa Hämäläinen, J. (toim.) Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, Vuosikirja 2009. Suomen sosiaalipedagoginen seura Ry, Kuopio.

Saastamoinen, K. 2007, Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisessa. Pro gradu -tutkielma, Kuopion yliopisto.

Soukka, M. 2007, Sosiaalipedagoginen hevostoiminta - mitä ja kenelle tarkoitettua toimintaa? Pilke 1/2007.

http://www.talentia.fi/files/2767_MicrosoftWord-PILKE1-2007-final.pdf, 22.4.2010

Suomen ratsastajainliitto ry, www.ratsastus.fi, 26.4.2010

Suomen ratsastuspedagogit ry, www.hevostoiminta.net, 22.4.2010

Suomen ratsastusterapeutit ry, www.suomenratsastusterapeutit.net, 9.9.2009

Toukonen, U. 2009, Kasvatusyhteisön voima. Teoksessa Heikkinen, M. (toim.) Nuorisotyön mieli ja merkitys. Turun Yliopisto, Turku.

Liitteet:

Liite 1 Nuorten haastattelurunko

Taustatiedot

- ikä, kuinka kauan harrastanut
- Miksi käyt tallilla?

Yhteisöllisyys ja toiminnallisuus

- Mitä teet kavereiden kanssa tallilla? Entä yksin?
- Millaisia tapahtumia tai muita yhteisiä juttuja tallilla tapahtuu?
- Mitä muuta tykkäät hevosten kanssa tehdä, paitsi ratsastaa? Miksi?

Ystävyysuhteet

- Minkälaisia kavereita sinulla on tallilla?
- Ovatko kaikki kavereita keskenään?
- Onko erilaisia ryhmiä?
- Tulevatko eri ryhmät toimeen keskenään?
- Ovatko tallikaverit samoja kuin koulukaverit? On tai ei, onko se hyvä asia? Miksi?

Vuorovaikutus, kommunikaatio ja sosiaaliset taidot

- Miten riidat tai kinat ratkaistaan tallilla? Eroaako se muusta, esim. koulussa olevista tilanteista?
- Millaisia sopimuksia tai sääntöjä tallilla on?
- Millä tavalla asioista tallilla päätetään?

Elämyksellisyys

- Paras asia, mitä hevostoiminta ja tallilla käynti on antanut? (miel. joku muu kuin ratsastus)
- Ovatko tallilla toimivat aikuiset myös kavereita sinulle? Millä tavalla on? Jos ei, onko se hyvä vai huono?
- Millaisia asioita aikuisten kanssa tehdään tallilla? Eroavatko ne kavereiden kanssa tehtävistä asioista?

Liite 2 Aikuisten haastattelurunko

Taustaa

- taustatiedot: missä toimii, koulutus
- mitä sosiaalipedagoginen hevostoiminta on omasta mielestä
- mitä sosiaalipedagoginen hevostoiminta on juuri ”omien nuorten” kanssa
- miksi sosiaalipedagoginen hevostoiminta on tärkeää, miksi sen on valinnut omaksi toiminta-ajatukseksi

Yhteisöllisyys

- Mikä tallitoiminnasta tekee nuorelle hyvän harrastuksen?
- Millä tavalla nuoret ja aikuiset toimivat tallilla yhdessä?
- Miten yhteisöllisyys näkyy tallilla? (esimerkin kautta)

Ystävyysuhteet

- Minkälainen on tallilla käyvä nuori?
- Esiintyykö tallilla kiusaamista? (vrt. koulukiusaaminen)
- Onko tallilla erilaisia ryhmiä? Miten ne syntyvät?
- Millä tavalla uusi nuori pääsee mukaan toimintaan?

Toiminnallisuus ja elämyksellisyys

- Mitä tallitoiminta tarjoaa/antaa nuorelle?
- Mikä toiminnasta tekee sosiaalipedagogista?
- Mitä sellaista tallitoiminta voi tarjota, mitä muualla ei saa?
- Mitä hevonen antaa nuorelle? Paras anti?

Vuorovaikutus, kommunikaatio ja sosiaaliset taidot

- Miten konfliktit tai ristiriitatilanteet ratkaistaan tallilla? Nuorten kesken? Nuorten ja aikuisten välillä?
- Millaisia sosiaalisia taitoja nuori voi hevostoiminnan kautta oppia?

Liite 3 Vanhempien kirje ja haastattelu lupa

Olen sosionimiopiskelija Laurea Ammattikorkeakoulusta, Tikkurilasta. Teen opinnäytetyötä aiheesta sosiaalipedagoginen hevostoiminta nuorisotyössä. Teen haastattelut opinnäytetyöhöni liittyen (tallin nimi poistettu) tallilla.

Haastattelu tapahtuu (tallin nimi poistettu) lauantaina 13.2.2010. Aloitamme yhteisesti klo 10, jonka jälkeen haastattelut tapahtuvat henkilökohtaisesti. Haastattelua varten on hyvä varata aikaa noin puoli tuntia.

Pyydän siis Teitä antamaan suostumuksen lapsenne osallistumisesta haastattelun tekoon. Haastattelen lastanne hänen harrastuksestaan hevosten parissa. Haastattelut tulevat materiaaliksi opinnäytetyöhöni. Valmiissa opinnäytetyössä ei tule missään kohdin esille kenenkään haastateltavan henkilöllisyys eikä henkilöt ole tunnistettavissa.

Pyydän teitä täyttämään alla olevat kohdat ja toimittamaan sen minulle lapsenne mukana haastattelun yhteydessä. Ilman suostumustanne en lastanne haastattele.

Lisätietoja

Elisa Kaasalainen

elisa.kaasalainen@laurea.fi

p. 044-382 8123

Opinnäytetyön ohjaaja

Lehtori Anne Eskelinen

p. (09) 8868 7375

anne.eskelinen@laurea.fi

Laurea Ammattikorkeakoulu

.....
(Leikkaa tästä ja palauta alla oleva osa)

Lapseni _____ saa ei saa
(Lapsen nimi)

osallistua haastatteluun koskien omaa hevosharrastustaan.

Paikka ja aika

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys